

Univerzita Karlova v Praze

Filozofická fakulta

Bakalářská práce

2013

Markéta Vojtíšková

Univerzita Karlova v Praze

Filozofická fakulta

Ústav Dálného východu

Bakalářská práce

Markéta Vojtíšková

Vztahy Korjō a Jüan ve 13. a 14. století a jejich dopady na Korjō

Koryŏ – Yüan Relations in 13th and 14th Century and their Impact on Koryŏ

Praha 2013

Vedoucí práce: Doc. PhDr. Miriam Löwensteinová, Ph.D.

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, že jsem řádně citovala všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze, dne 19. června 2013

.....

Jméno a příjmení

Poděkování

Děkuji doc. PhDr. Miriam Löwensteinové, Ph.D. za cenné připomínky, podněty a laskavé vedení. Také děkuji svému partnerovi, rodičům a přátelům za podporu, kterou mi věnovali v průběhu tvorby bakalářské práce.

Klíčová slova (česky)

Korejský středověk, pozdní Korjŏ, Mongolové, Jüan, mongolské vpády, mongolská nadvláda, zánik Korja, mongolská říše

Klíčová slova (anglicky):

Korean Middle Age, Late Goryeo, Mongols, Yuan, Mongolian Invasions, Mongolian Rule, fall of Goryeo, Mongolian Empire

Abstrakt (česky)

V první polovině 13. století si expandující mongolská říše chtěla podrobit také Japonsko, v čemž jí mělo pomoci také Korjŏ a stát se její součástí. To odmítlo, ale po téměř třicetiletých bojích se vzdalo a akceptovalo stoletou mongolskou nadvládu. Během ní ovlivnili Mongolové mnoho aspektů života Korejců, ale způsob jejich vlivu nebyl takový, aby přinesl nějaké výrazné dlouhodobější změny. Co tedy vlastně mongolská nadvláda Koreji dala a vzala?

Abstract (in English):

In the first half of the thirteenth century the expanding Mongol Empire desired to subjugate Japan and Goryeo was supposed to help becoming a part of the Empire. It refused but after nearly thirty years of fighting surrendered and accepted hundred years of its rule. The Mongols affected many aspects of Korean life during their rule, however, the way of their influence was not to change Korea in the long term. What exactly was given to and taken away from Korea during this period?

Obsah

Úvod	8
1 Korjō a mongolská říše před a během mongolských vpádů	10
1.1 Společnost pozdního Korja před mongolskými vpády	10
1.2 Mongolské nájezdy	14
1.3 Dvůr na ostrově Kanghwado a vzpoura Sambjōlčcho	18
1.4 Mongolská říše za Čingischánovy vlády	21
1.5 Mongolská říše v letech 1229 - 1260	28
2 Korjō pod mongolskou nadvládou	31
2.1 Kublajchánův Jüan po dobytí Sungů	31
2.2 Politické vztahy Korja a Jüanu a jejich vliv na Korjō	36
2.3 Hospodářství Korja za nadvlády Jüanu	40
2.4 Výpravy Jüanu do Japonska a jejich vliv na Korjō	41
2.5 Vliv nadvlády Jüanu na společnost Korja	44
2.6 Vliv nadvlády Jüanu na kulturu a vzdělanost Korja	48
2.7 Zánik dynastie Jüan, král Kongmin a konec Korja	52
3 Zhodnocení mongolského impaktu na realitu v Korju	59
Použité zdroje a literatura	67
Seznam příloh	71
Příloha	72

Úvod

Období pozdního Korja bylo charakteristické pohybem kmenů za severozápadní hranicí, který vyústil v relativní bojovou připravenost Korja, jako tomu bylo v případě Džurdženů, nebo ve vítězné boje, jako tomu bylo v případě Kitanů, ovšem i ve stoletou mongolskou nadvládu, kterou muselo Korjō akceptovat.

Korjō odmítlo v první polovině 13. století se stát součástí velké mongolské říše a jejích dobytelských ambic, sahajících mimo jiné do Japonska. V rámci jejích výbojů do sungské Číny bylo tedy napadeno a přes více než dvě dekády trvající odpor se nakonec mohlo vzdát, když padl jeho vojenský režim a země byla na pokraji vyčerpání.

Následovalo více než stoleté období mongolské nadvlády, které sice ve srovnání například s japonskou nadvládou ve 20. století neznamenal takový zásah do všech podstatných sfér korejského života a kultury, ale pocit ovládnutí barbary, kterými Mongolové pro Korejce byli, byl a je pro ně těžko přijatelný. V tomto směru lze vztah Korejců k Mongolům spíše srovnat se vztahem k Mandžuům, resp. dynastii Čching.

Téma jsem si vybrala právě z toho důvodu, že mongolskou nadvládu Korja nelze posuzovat černobíle. Mým cílem je ukázat její konkrétní vlivy, záporné i kladné, s tím, že i přes poněkud přezíravý korejský pohled na „barbary“ existovalo mnohé, co se od nich mohli naučit, byť se jednalo o kultury velmi odlišné. Je to i období, které je z hlediska výměny kulturních poznatků jedno z mála předsudky nezatížených.

Práce vychází z pramenů jak korejských, tak západních. V některých úhlech pohledu jsou patrné diskrepance, které mohou souviset s různým přístupem autorů a s relativním nedostatkem primárních zdrojů; v takových pasážích jsem se na několika místech pokusila o vlastní vysvětlení.

Členění kapitol práce je následující: první kapitola je nástinem dějin Korja a mongolské říše s bližším zachycením období mongolských nájездů; druhá kapitola postihuje období mongolské nadvlády nad Korjem podle jednotlivých oblastí života až do pádu Jüanu. Poslední kapitola zdůrazňuje konkrétní vlivy na Korjō a pokouší se polemizovat nad důvody privilegovaného postavení Korja oproti jiným zemím v rámci Jüanu. Zde nejsou vkládány citace zdrojů pod čarou,

poněvadž tato kapitola vychází z předchozí kapitoly, kde jsou všechny citace uvedeny, a je jejím shrnutím.

V práci používám českou vědeckou transkripci korejštiny. Pro přepis čínských slov jsem zvolila český přepis prof. Oldřicha Švarného a v případě mongolštiny obvyklý český přepis. Roky vlády panovníků jsou uvedeny vždy za jejich jménem v textu, ale roky narození a úmrtí u ostatních osob v poznámce pod čarou. Pokud nebyly dohledány, jsou nahrazeny otazníkem.

1 Korjō a mongolská říše před a během mongolských vpádů

1.1 Společnost pozdního Korja před mongolskými vpády¹

Království Korjō bylo vyhlášeno roku 918 nástupcem vládce Pozdního Kogurja Wang Kōnem (vl. 877 - 943), který roku 935 získal trůn od slabého sillského panovníka, o rok později dobyl Pozdní Päkče a přijal uprchlíky z Kitany dobytého státu Parhä. Stal se tedy vládařem celého Korejského poloostrova s kitanskými a džurdženskými sousedy za pomyslnými severními hranicemi.

Ač se Wang Kōn (posmrtným titulem Tchadžo) hlásil k odkazu Sjednocené Silly, ve svém království zavedl opatření, která se od sillských podstatně lišila, tedy alespoň v počátku svého fungování. Byl schopným panovníkem a dokázal efektivně eliminovat politické hrozby vhodně zvolenými sňatky. Započal úzké vztahy s Čínou, se kterou se v období Korja udržovala čilá diplomatická, obchodní a kulturní výměna. Když ji Sungové² roku 960 sjednotili, vztahy se uskutečňovaly v duchu *sadädžuüi*³ a Korjō odtud přejímalo vše podstatné. Wang Kōn pocházel z nižších sociálních vrstev, což se částečně odráží v jeho závěti *Hjunjo sipdžo*⁴. V jejích deseti bodech naznačil hlavní determinanty vládnutí. Na rozdíl od tradičního systému „kostí“ v Sille, který v podstatě předurčoval úřady a postavení pouze potomkům elitních rodů, se Wang Kōn snažil o přidělování úřadů dle osobních schopností a zásluh. Je však nutné dodat, že skupina okolo něj, která se podílela na vzniku nové dynastie, dostávala tituly spíše za zásluhy.

Otázku následnictví nechtěl tradičně řešit nástupnictvím nejstaršího syna, ale nejschopnějšího člena rodiny. Jeho systém „úřad podle schopností“ dal vzniku systému státních zkoušek *kwagō*⁵ přejatých z Číny, na základě kterých byly civilní

¹ Tato kapitola je pouze nastíněním situace v Korju před mongolskými nájezdy a ovládnutím země mongolskou říší. Blíže k danému tématu např. Breuker: *Establishing a pluralist society in medieval Korea, 918-1170 : history, ideology, and identity in the Koryō dynasty*, 2010; Lee, Peter H.: *Sourcebook of Korean Civilization. Vol. 1., From Early Times to the Sixteenth Century*, 1993 nebo Henthorn, William E.: *A History of Korea*, 1971.

² Zde se jedná o dynastii Severní Sung (960 – 1127). V práci dále pod pojmem dynastie Sung nebo Sungové bude míněna dynastie Jižní Sung (1127 - 1279), pokud nebude uvedeno jinak.

³ 사대주의 (事大主義), tradiční „bratrský“ vztah Koreje a Číny, který byl ustaven na bázi úcty a tributu staršímu (Číně, jakožto centru starověké civilizace a pokroku) a ochrany mladšího (Koreje). Tento vztah fungoval i v období Čosŏn.

⁴ 훈요 십조 (訓要十條).

⁵ 과거 (科擧)

či vojenské úřady přidělovány. V Korju fungovala centralizovaná vláda se třemi oddíly (ministr první, pravý a levý), šesti ministerstvy (státní správy, financí, vzdělávání a státních zkoušek, obrany, spravedlnosti a technických oborů), devíti menšími útvary na další vládní záležitosti a provinčními vládami.⁶ Podle zásad geomancie nechal postavit nové hlavní město Kägjōng (dnešní Käsōng). Zdůraznil svobodu náboženství tím, že buddhismus, konfucianismus i taoismus mohly existovat volně vedle sebe a zároveň byly povoleny šamanské obřady.⁷

Roku 992 byla založena státní univerzita Kukčagam⁸ a nové školy byly zakládány ve městech i na venkově. Vzniklo dvanáct konfuciánských akademií, které byly podporovány státem a vznikaly i mimo hlavní město.

Wang Kōnův systém „úřad podle schopností“ dal vzniknout systému státních zkoušek přejatých z Číny, na základě kterých byly civilní či vojenské úřady přidělovány. Zkoušky byly zavedeny roku 958 a mohlo se jich účastnit veškeré svobodné obyvatelstvo. Nejprestižnější byly zkoušky úřednické *munban*⁹, následovaly vojenské *muban*¹⁰ a třetím a nejnižším stupněm zkoušek byly zkoušky profesní pro obyvatele střední vrstvy *čapkwa*¹¹, která se v tomto období rekrutovala. Prakticky se ale postupem času změnila na elitní záležitost, popř. úřady byly přidělovány privilegovaně, za blíže nespecifikované zásluhy a na doporučení. Počet úřadů se rychle zvyšoval a půdy, kterou úředníci dostávali a po skončení úřadu měli vrátit, ale nevraceli, začínal být pro tyto účely nedostatek. Právě v tomto období vzniká pojem *jangban*¹², tedy dvě poloviny z celku úředníků a elitní úřednická vrstva. Aby nedocházelo ke koncentraci moci, byli úředníci posíláni na venkov a naopak bohatí synové z venkova, aby sloužili v hlavním městě.¹³

Také pro mnichy vznikl třístupňový systém zkoušek, kde mohli mniši dosáhnout vysokých postů, jako např. titulu královského učitele *wangsa*.¹⁴ Někdy se stávalo, že takto vysoce postavení mniši měli silný vliv na krále, jako to bylo

⁶ Lee, Kenneth B., 1997, s. 58.

⁷ Mezi dalšími body jeho Desatera, z hlediska příštího vývoje zajímavými, lze jmenovat zvláště „Nestav další kláštery“ a „Nepřátel se s Kitany.“ (Lee, Peter H., 1993, s. 263 - 266).

⁸ 국자감(國子監)

⁹ 문반(文班)

¹⁰ 무반(武班)

¹¹ 잡과(雜科)

¹² 양반(兩班)

¹³ Hatada, 1974, s. 41.

¹⁴ 왕사(王師)

například v případě mnicha Mjočchönga.¹⁵ Buddhismus se stal státním náboženstvím na jeho ochranu a kláštery vlastnily rozsáhlé pozemky, které nebyly daněny, mniši mohli vyrábět předměty k prodeji a zemědělsky hospodařit a navíc ke klášterům patřilo určité množství otroků, takže začaly hromadit velké bohatství a některé se pomalu začaly odklánět od svého buddhistického poslání. Kláštery měly své vlastní bojové jednotky mnichů a byly centry vzdělanosti.¹⁶

Kromě úředníků, střední třídy, mnichů a otroků existovaly ještě vrstvy svobodných rolníků, řemeslníků a kupců. První dvě jmenované skupiny měly těžké živobytí. Rolníci byli upoutáni na svých pronajatých pozemcích a platili vysoký nájem, navíc museli v mimo sezónní období vyrábět různé předměty denní potřeby. Řemeslníci pracovali stejně tvrdě po celý rok. Obchodníci byli součástí diplomatických misí a obchod vzkvétal se sousedními státy – sungskou Čínou, kitanským Liaem, Japonskem, s džurdženskými kmeny, ale i arabským světem, odkud se do Koreje dostávaly parfémy, barviva a léky, výměnou za korejské hedvábí a zlato.¹⁷ Do Číny Korejci vyváželi surovou měď, zlaté a stříbrné nástroje, ženšen, piniové oříšky, různé druhy hedvábí, papír, inkoust, plst', vydrží kožichy, koně a přebytečné předměty z obchodu s Japonskem, jako např. vějíře a meče. Priváželi si čaj, lakovaný nábytek, knihy, suroviny pro barviva, kosmetiku a léky.¹⁸ Směnným prostředkem v obchodu byly štučky hedvábí¹⁹ a obilniny.

Období Korjō lze označit za období kulturního rozkvětu ve smyslu nových vynálezů. Koncem 12. století byl vynalezen knihtisk pomocí kovových typů *kŭmsok hwaldža inswā*²⁰ a kláštery se staly místem reprodukce knih. Rozšiřovaly se knihy všech žánrů. Kim Pu-sik sepsal v polovině 12. století první dochovanou korejskou kroniku *Samguk sagi*.²¹ Vznikaly také nové literární žánry, jako například *pchäsöl*, zábavná světská próza. Světlo světa spatřil originální seladonový porcelán jadeitové zeleně, ceněný i v Číně. Vznikaly kamenné

¹⁵ Mjočchöng byl učitel krále Indžonga (vl. 1122 – 1246), mající na něj velký vliv. Navrhl vytvoření jedno „spojené“ náboženství, založené na buddhismu, přesun hlavního města do geomanticky příhodnějšího Pchjōngjangu a boj proti Džurdženům. Král pod tlakem vlády nic z toho neudělal a mnich vyhlásil založení nového státu a prohlásil se vládcem. Jeho vzpoura byla nakonec potlačena Kim Pu-sikem. (Grayson, 1989, s. 104).

¹⁶ Například rozsáhlý klášter Hūngwangsa (Grayson, 1989, s. 114).

¹⁷ Grayson, 1989, s. 104.

¹⁸ Henthorn, 1971, s. 100.

¹⁹ Velikost štučky hedvábí se odvíjela od jeho druhu.

²⁰ Roku 1234 byla vytištěna kovovými typy zřejmě první kniha *Kogŭp sangdžōng jemun*, z níž se dochoval záznam literáta I Kjubo, že se jedná o knihu takto vytištěnou (nikoli, že by byla první). (Lee, Kenneth, B., 1997, s. 62). Nejstarší dochovanou je kniha *Čikči* z roku 1377.

²¹ 삼국 사기 (三國史記)

buddhistické pagody, kamenné i bronzové sochy Buddhy a mnoho buddhistických festivalů se začalo držet v tomto období. Velkolepým počinem pak byla v 11. století vyřezaná *Tripitaka Koreana*²², soubor buddhistických kanonických spisů na více než jedenaosmdesáti tisících dřevěných matricích v překladu do čínštiny.

Wang Kōn říši sjednotil, ale bylo třeba vládu upevnit. Centralizovaná vládní administrativa začala za vlády krále Kjongdžonga²³ (vl. 975 – 981), byla posílena za Sjongdžonga²⁴ (vl. 981 – 997) a dovršena za Mundžonga²⁵ (vl. 1046 – 1083). Korjō se však muselo začít potýkat s nomádskými kmeny při severní hranici.

Korjō mělo ambice získat území na severovýchodě, které kdysi patřilo Kogurju (37 př. n. l. – 668 n. l.)²⁶ a kde nyní sídlil kmen Kitanů ve svém státě Liao. Korejskému státníkovi Sō Hūimu se podařilo při prvním střetu na hranici diplomatickým úsilím získat část území až k řece Jalu, ale Kitani za pár let chtěli získat toto území nazpět, roku 1010 napadli Korjō a dostali se až do Pchjongjangu. O osm let později se jim podařilo dobýt a vyplenit hlavní město Kägjōng, ale poslední útok vyčerpal obě strany, takže se dohodly na míru. Korjō se na obranu rozhodlo postavit obranné zdi od ústí řeky Jalu k Východnímu moři.

Po krátké době prosperity a klidu přišla potyčka s džurdženskými kmeny, kterým nebyla postavená zeď po chuti. Korjō si rovněž dělalo nárok na část jejich území, a když Džurdženové²⁷ založili stát Ťin, který napadl Liao, poslali své jednotky na tato území. Džurdženové však kvůli zájmům v Číně s nimi neměli zájem vést válku, a tak k žádným ozbrojeným střetům nedošlo.

Vojenská aristokracie, která se vyznamenala v bojích s nomádskými kmeny, však postupně ztrácela vážnost a byla diskriminována. Situace se vyhrtila roku 1170, po incidentu se zapálením vousů generála Čōng Čung-bua²⁸ roku 1167, kdy začala vojenská šlechta pobíjet civilní úředníky a za formální

²² 팔만 대장경 (八萬大藏經) nebo také 고려 대장경 (高麗大藏經). Tato verze se nedochovala, byla spálena při mongolských vpádech roku 1232.

²³ 경종 (景宗)

²⁴ 성종 (宣宗)

²⁵ 문종 (文宗)

²⁶ 고구려 (高句麗)

²⁷ Název je odvozen od výsměšného čínského pojmenování pro tyto kmeny *nuchen* (*nu* znamená žena) a vznikl po porážce Džurdženů Tchangy. Džurdženové měli s Korjem před incidentem na hranicích velmi dobré vztahy, posílalo mu tribut a nazývalo jej „otcem národa.“ (Lee, Kenneth B., 1997, s. 67).

²⁸ Kenneth B. Lee tvrdí, že se jednalo o obočí (Lee, Kenneth B., 1997, s. 70).

vlády krále nastolila faktickou vládu vojenské kliky (1170 – 1258).²⁹ Nepokoje v hlavním městě zavdaly vzniku mnoho vzpourám na venkově.

Po častém střídání generálů u moci se jí chopil roku 1196 Čchö Čchung-hön³⁰ (1149 – 1219)³¹, který se zbavil zbylých vojenských rivalů a nastolil stabilní diktaturu za nominální vlády často měněných králů, která bývá historiky označována jako obdoba japonského šógunátu.³² Potlačil povstání rolníků, nespokojených se svou situací a utíkajících z půdy. Roku 1198 se veřejní a soukromí otroci pod vedením Manjoka³³ snažili zrušit svůj nesvobodný status a spálit registry otroků. Roku 1203 se k povstáním přidali buddhističtí kněží z klášterů v provincii Severní Kjongsang, kteří se snažili Čchö Čchung-höna vypudit, ale byli potlačeni.

Za vlády vojenské kliky byly vytvořeny tři elitní vojenské jednotky Sambjölčcho³⁴, které fungovaly jako soukromá státní armáda. Po Čchö Čchung-hönovi vládl jeho syn Čchö U (vl. 1219 – 1249)³⁵, který musel čelit prvnímu mongolskému nájezdu.

1.2 Mongolské nájezdy

Vzájemné vztahy Korja a mongolské říše Korjō začaly pomocí Korja mongolské armádě v boji proti Kitanům, kteří před nimi uprchli na území Korja. Roku 1219 je donutila mongolsko-korjōská armáda se vzdát u pevnosti Kangdong (východně od Pchjōngjangu)³⁶ a Mongolové³⁷ poté žádali po Koreji tribut.³⁸ Korjō souhlasilo

²⁹ 무신정권 (武臣政權)

³⁰ 최충헌 (崔忠獻)

³¹ Čchö si nechal postavit palác a aby zaručil svým komnatám štěstí, nechal chlapce a dívky obléci pestré šaty a pak je dal upálit zaživa ve čtyřech rozích hlavního sálu (Rutt, 1972, s. 201).

³² Hulbert, 1962, s. 186.

³³ Manjok byl soukromý otrok, který chtěl shromáždit další soukromé otroky, a společně se chystali povstat v hlavním městě doufajíce, že se k nim připojí také palácoví eunuši a státní otroci převezmou kontrolu nad královským palácem. Tvrdil, že mezi nimi a vysokými úředníky a generály, kteří se k titulům dobrali také z pozic otroků, není žádný rozdíl. Chystali se zavraždit Čchö Čchung-höna a každý svého a spálit registr otroků. Otroků se v daný den shromáždilo několik set. Jeden z nich, Sunjōng, však zradil, a udal celou věc svému pánovi, který neprodleně informoval Čchö Čchung-höna. Čchö Čchung-hön nechal Manjoka a asi sto otroků pochyťat a naházet do řeky. Sunjōng i jeho pán byli odměněni (Lee, Peter H., 1993, s. 347).

³⁴ 삼별초 (三別抄)

³⁵ 최우, 崔瑀

³⁶ Nejznámější korjōský literát I Kju-bo (1168 - 1241) byl pověřen sepsáním děkovného dopisu mongolskému chánovi.

³⁷ Pojmeme Mongolové je v práci rozuměn národ, zcela sjednocený Temüdzinem roku 1206. Temüdzin se téhož roku stal velkých chánem a přijal titul Čingischán.

a Mongolové odtáhli. Za neznámých okolností však zemřel mongolský výběrčí daní Čuku-ju, který cestoval zpět do říše roku 1225³⁹, na což se chán⁴⁰ Ögödej (vl. 1229 - 1241) rozhodl vojensky zareagovat.

Mongolských vpádů⁴¹ do Korja bylo celkem šest, a to v letech 1231, 1232, 1235, 1238, 1247 a 1253. Po roce 1253 následovaly po dalších pět let ničivé nájezdy, které měly za cíl si Korjů zcela podrobit, neboť dvůr na ostrově Kanghwado odmítal kapitulovat.

Mongolské ambice zahrnovaly dobytí sungské/džurdženské Číny⁴² a ovládnutí Japonska, k čemuž mělo dopomoci také dobytí Korejského poloostrova. Mongolové dobyli již roku 1215 hlavní město džurdženské dynastie Ťin Čung-tu (dnešní Peking), kde Džurdženové sídlili od vytlačení⁴³ do té doby Číně vládnoucích Severních Sungů roku 1125, čímž způsobili pád dynastie Severní Sung. Džurdženové dokázali Mongolům vzdorovat do roku 1233. Do té doby ovládali Mandžusko, většinu vnitřního Mongolska a severní Číny. Byla to druhá největší říše na území Číny po říši Severních Sungů.⁴⁴

Roku 1231 mongolské jednotky pod vedením Sartaka⁴⁵ zaútočily na Koreu poprvé, ale vláda Korja rychle zareagovala a odpověděla a zmařila jejich postup. Brzy však zaútočily znovu na pevnosti při severní hranici, která byla dobře chráněna již od kitanských vpádů. Korejská vojska pod velením Pak Sōa⁴⁶ úporně bránila opevněné město u Kudžu (dnes Kusong).

³⁸ Žádali zhruba 4 500 kg bavlny, 3 000 štůček hedvábí, 2 000 kusů obvazového materiálu, 100 000 listů papíru té největší velikosti (Hulbert, 1962, s. 190).

³⁹ The Cambridge History of China, 2008, s. 370.

⁴⁰ Pojmem chán označují pro zjednodušení Velkého chána – vládce celé mongolské říše.

⁴¹ Z důvodu plynulého pokračování dějin Korja jsou přímo navázány mongolské vpády na předcházející kapitolu. Krátký exkurz do historie Mongolů bude proveden v kapitole 1.4, kde se pokusí nastínit mongolskou říši od jejího sjednocení Čingischánem (vl. 1206 - 1227) až do smrti jeho syna a nástupce chána Ögödeje.

⁴² Čingischán měl zájem o území Číny zhruba od počátku druhé dekády 13. století. V té době Čína sestávala s několika států, přičemž největší z nich patřil dynastii Jižní Sung (1127 - 1279) na jihovýchodě a druhý největší s Korjem sousedící džurdženské dynastii Ťin (1115 - 1234).

⁴³ Severní Sungové utvořili předtím spojení právě s Džurdženy a roku 1125 společně porazili kitanský stát Liao. Džurdženové si uvědomovali slabost Sungů a o dva roky později většinu jejich území, včetně hlavního města Kchaj-feng dobyli. Zbývající Sungové se přemístili více na jih a založili novou dynastii Jižní Sung, s hlavním městem v místě současného Hangčou (The Cambridge History of China, 2008, s. 228 - 229).

⁴⁴ Weatherford, 2006, s. 126. Někteří autoři přisuzují zánik dynastie Ťin roku 1234 (např. Hatada, 1974, s. 52).

⁴⁵ 살례탑 (撒禮塔) Také Salit'a, Salledei a Sal Je-tchap. Jeho průvodce byl Korejec Hong Pog-wŏn, který se mu dobrovolně vzdal (Wanne, 1972, s. 230).

⁴⁶ Pak Sō byl z Čukču a roku 1231 se stal vojenským komisařem severozápadní příhraniční oblasti (Lee, Peter H., 1993, s. 350).

Korjōsa, oficiální kronika Korja, popisuje neobyčejné hrdinství a důvtip obránců obléhaného města:

„Odolávali přesile a důmyslným technikám Mongolů, kterým se hnusila krev a boj muže proti muži, takže vynalezli mnohá zařízení, vhodná k podrobení opevněného města tak, aby se tomu vyhnuli. Sestrojili pojízdné pozorovací věže, snažili se vyhloubit tunely, užívali katapulty, které chrlily velké kameny, a na dřevěné brány posílali hořící otýpky nasáklé lidským tukem⁴⁷, takže se oheň rychle šířil. Korejci na ně na oplátku lili roztavené železo, metali kamení a těžko uhasitelný oheň hasili vodou smíchanou s blátem.⁴⁸ Pevnost byla neúspěšně dobývána po čtyřicet dní a výzvy ke kapitulaci zůstaly nevyslyšeny.⁴⁹

Je pravděpodobné, že by Mongolové pevnost dobyli, na takové boje byli zvyklí ze svých bezpočetných nájezdů, ale zdá se, že jejich taktika byla jiná. Nesnažili se dobýt za každou cenu menšího vítězství, když mohli mít bohaté hlavní město, a raději zamířili přímo na Kāgjōng.⁵⁰ Bylo to poprvé a naposledy, kdy proti Mongolům bojovala velká armáda Korja. Dvůr v Kāgjōngu ve zmatku z tak rychlého obklíčení podepsal mírovou smlouvu se všemi kapitulačními požadavky. Na dobytá území byli umístěni mongolští vojenští místodržící (*darugači*), aby dohlíželi na činnosti korjōských autorit.

Čchö U však nemínil požadavky dodržovat. V kronice Korjōsa se píše, že chtěl přesunout hlavní město na ostrov Kanghwado, ale to nebylo snadné. Lidu se dařilo dobře a nebyli ochotni hlavní město opouštět, ale ze strachu před Čchöem se nikdo neodvážil cokoli namítnout, s výjimkou Ju Sūng-tana⁵¹, a dvůr byl

⁴⁷ Říká se, že tuk byl ze zajatců, které Mongolové vařili v kotlích, ale je to těžko prokazatelné. Sám Čingischán zakázal mučení a zotročování svého lidu, a když si Mongolové podmanili Sungy, snažili se zmírnit fyzické tresty a mučení na nejnižší možnou míru. Prokazatelný je také jejich odpor ke krvi, vlastní či cizí.

⁴⁸ Lee, Peter H., 1993, s. 350.

⁴⁹ Generál Pak Sō se nechtěl zprvu vzdát ani na příkaz krále, a měl být za svoji tvrdohlavost popraven, ale Mongolové údajně řekli: „On je největší z vás a měli byste si jej velmi vážit.“ (Hulbert, 1962, s. 194).

⁵⁰ Taktika boje, kdy je rychle dobyté hlavní město a ochromeny hlavní velitelské a zásobovací uzly nepřítele, se nazývá Blitzkrieg (blesková válka). Mongolové byli s touto strategií velmi dobře obeznámeni.

⁵¹ Ten pravil: „*Je správné, aby malý národ sloužil velké zemi. Pokud jim budeme náležitě sloužit a spolupracovat v důvěře, proč by nás měli obtěžovat? Opustíme-li hlavní město a svatyně předků a schováme se na ostrovech při pobřeží, i když se nám podaří zabránit dobytí měsíce či roky, způsobí to, že lidé u našich hranic a branci na frontě budou zabíjeni ve válce, a staří a slabí budou zotročeni a uvězněni. Tohle není dobrý plán pro zemi.*“ (Lee, Peter H., 1993, s. 350).. Ju Sūng-tan (유승단, 兪升旦, 1168 - 1232) byl korjōský vládní úředník *munsin* (civilní úředník na pozici ministra). Dostupné z WWW: <http://koreandb.nate.com/history/people/detail?sn=14798>. O přesunu hlavního města na ostrov Kanghwado blíže viz následující kapitola.

přesunut. Obyvatelstvu bylo přikázáno, aby uprchlo do pevností nebo na přilehlé ostrovy.

Když se Mongolové dozvěděli, že je dvůr přenesen, vnímali to jako vzpouru. Ač velmi obratní na koních, s mořem měli pramalé zkušenosti. Vpadli tedy znovu do Koreje pod vedením Sartaka, ale tažení bylo krátké, protože Sartak byl smrtelně postřelen jedním korejským buddhistickým mnichem.⁵² Poté následovala další série vpádů. Mongolové postavili roku 1235 sedmnáct stálých táborů v severních provinciích a dostali se až k Hanjangu (dnešní Sŏul).

Odpor Korejců spočíval hlavně na bedrech vytrvalých rolníků, kteří organizovali místní partyzánské jednotky a přepadali ze zálohy. Lid zformoval *ũibjŏng* neboli armádu dobrovolníků, vedenou místními vůdci nebo buddhistickými mnichy, která bojovala proti Mongolům, docela často úspěšně. Obyvatelstvo, znechucené zbabělostí dvora, se začalo organizovat a bouřit také proti vládě a bylo vojensky potlačováno. Nedílnou součástí oficiální obrany i domobrany byly také oddíly otroků.

Důvodem toho odporu nebyla ani tak vláda, jako mongolská taktika vypalování⁵³ polí a vesnice, zabíjení a braní rukojmích. Mongolové tak chtěli přinutit královský dvůr, aby se vzdal a nenechal si zabíjet a zajímat obyvatelstvo a pustošit zemi.

Do roku 1238 obsadili Mongolové území poloostrova svými vojáky. Lidé se většinou ukryli v horách či na ostrovech při pobřeží. Mezitím několikrát žádali korejského krále, aby se dostavil k mongolskému chánovi a přestěhoval dvůr zpět. Nakonec král naoko souhlasil a poslal k mongolskému dvoru vzdáleného člena královské rodiny, vydávaného za korunního prince, kterého chán Ögödej oženil se svou blízkou příbuznou. Následoval relativní mír do roku 1247⁵⁴, který také souvisel se smrtí chána Ögödeje roku 1242 a bojem o chanát. V té době se uprchlý lid začal vracet pomalu do svých domovů.

Další boje začaly s nástupem chána Gŭjŭka (vl. 1246 - 1248). Dvůr byl příliš zaneprázdněn svými kratochvílemi, a tak lidu opět nezbylo nic jiného, než uprchnout. Boje přerušila chánova smrt a roku 1251 nastoupil schopný chán

⁵² Korjŏsa, 1963, s. 559.

⁵³ Během vpádů byly bohužel zničeny cenné památky, jako např. Devítistupňová pagoda v klášteře Hwangnjongsa v Kjŏngdžu nebo protikitanská Tripitaka Koreana uchovávaná v klášteře Puinsa poblíž Tŕgu (Han, 2010, s. 331).

⁵⁴ Henthorn, 1971, s. 119.

Möngke (vl. 1251 - 1259). Naléhal na přesun dvora zpět a neuspokojilo jej prohlášení, že v Kägjōngu bude postaven nový palác. Ten měl vzbudit zdání, že se dvůr chce přestěhovat zpět, ale stále k přesunu nedocházelo, a tak se chán Möngke chystal k dalšímu vpádu.

Král se dopisem dozvěděl od dříve vyslaného posla k mongolskému dvoru o chystaném vpádu roku 1253, ale svolaná porada kvůli jednomu hlasu odporu kapitulaci neodsouhlasila a vpád se uskutečnil.⁵⁵

Korjōsa jej popisuje jako zřejmě nejničivější: „*Počet unesených obyvatel včetně žen a dětí dosáhl enormního počtu 206 800 a bezpočet dalších byl povražděn. Místa, kudy projela mongolská vojska, se obrátila v popel.*“⁵⁶

Mongolové bojovali v rozptýlených skupinkách a přidávali se k nim po tisících korejští protivládni rebelové. Ostatní byli donuceni se k Mongolům přidat, a pokud se města nevzdala, rozdělili řemeslníky, ženy a malé děti mezi vojáky a ostatní pobili.⁵⁷ Je třeba také uvést, že se tento vpád odehrál v období opakovaného sucha a neúrody, kdy obyvatelstvo ve velkém umíralo na podvýživu. Tyto skutečnosti urychlovaly volání po míru a nespokojenost s vládou.⁵⁸

1.3 Dvůr na ostrově Kanghwado a vzpoura Sambjōlčcho

Dvůr měl být z rozhodnutí vojenské vlády přesunut na ostrov Kanghwado. Podstata přesunu byla hlubší, nejednalo se pouze o fyzický přesun, ale také duchovní, kdy na nové místo byly přeneseny všechny insignie státu, včetně svatyně předků. Kägjōng již z tohoto hlediska nebyl důležitý. Přesun hlavního města se udál uprostřed období dešťů, kdy byly cesty špatně sjízdné a i dámy z vyšších kruhů hlasitě bědujíce se brodily bahnem s ranci na svých hlavách.⁵⁹ Král, princové, úředníci, vládnoucí klika a sto tisíc obyvatel⁶⁰ se dle rozkazu přesídlili na ostrov Kanghwado. Hlavního města se zatím zmocnila anarchie. Lidé byli zmatení, otroci se začali bouřit a dokonce buddhističtí mniši se shromáždili a

⁵⁵ Hulbert, 1962, s. 201 – 202.

⁵⁶ Hatada, 1974, s. 52, Simons, 1995, s. 97.

⁵⁷ Henthorn, 1971, s. 119.

⁵⁸ Ničivé vpády se zdají být protimluvou tvrzení, že se Mongolové vyhýbali krvi. Dle mého názoru byly ničivé vpády snahou podlomit nespolupracující dvůr na ostrově Kanghwado. Zabíjení k nim neodmyslitelně patřilo a pro nomády byla smrt běžnou součástí života. V zásadě jde tedy spíše o to, že nezabíjeli svévolně a zajatce nemučili nebo nezohyzďovali. Samozřejmě, jako v každém případě, toto nelze tvrdit stoprocentně o všech Mongolech.

⁵⁹ Hulbert, 1962, s. 196.

⁶⁰ Lee, Kenneth B., 1997, s. 71.

začali drancovat vládní budovy. Král poslal vojsko, aby povstání potlačilo. Mongolští místodržící, kteří byli dosazeni na dobytá území na severovýchodě, byli povražděni.

Hlavní město na ostrově Kanghwado bylo dobře opevněno a do roku 1253, kdy se chystal poslední vpád, bylo obehnané dokonce trojitou zdí. Dvůr měl veškerý přepych, nechal si zde vystavět honosné paláce a pavilony, obveseloval se štědrými hodokvasy a buddhistickými slavnostmi. Na ostrově bylo mj. vybudováno i obvyklé vzdělávací zařízení pro elitu a hřiště na pólo, zde také vznikaly nejlepšší ze seladonových výtvorů. Z pevniny nadále nechávali vybírat daň v rýži a dovážet si rozličné produkty. Život dvora zde probíhal prakticky jako v Kägjōngu.⁶¹

Dvůr se bez ohledu na dění na pevnině snažil zastavit mongolská vojska uctíváním Buddhy. V této době vznikla druhá Tripitaka Koreana, jelikož původní protikitanská verze byla spálena Mongoly roku 1232.⁶²

Buddha však neodvrátil mongolského nepřítele a nespokojenost s rodinou Čchö narůstala. Roku 1258 byl zavražděn Čchö Ůi (vl. 1257 – 1258)⁶³ a vliv rodiny Čchö tím byl ukončen. Na trůn se vrátil král Kodžong (vl. 1214 – 1259)⁶⁴, který s dvořany a úředníky nyní opustil ostrov a vzdal se Mongolům. Svého syna, korunního prince a budoucího krále Wōndžonga, poslal k mongolskému dvoru, aby se omluvil se chánovi.⁶⁵

Roku 1260 provedl převrat Kublaj (vl. 1260 - 1294), bratr zemřelého chána Möngkeho a vnuk Čingischána, ukončil nájezdy a poslal domů všechny zajaté Korejce.⁶⁶ Budoucí král Wōndžong se nechal oženit s jednou z Kublajchánových dcer z důvodu posílení své moci⁶⁷, čímž byla započata sňatková politika obou národů. V té době Kublajchán dobyl jižní Sungy a jeho

⁶¹ Wanne, 1972, s. 232.

⁶² Druhá Tripitaka byla nejprve uložena v bráně u královského paláce na ostrově Kanghwado, pak byla přesunuta do kláštera Sōnwōnsa na ostrově a v raném období Čosōn do kláštera Čidžangsa v Sōulu. Roku 1399 byla naposledy přemístěna do kláštera Hāinsa poblíž Tāgu (Grayson, 1989, s. 125).

⁶³ 최의 (崔瑄)

⁶⁴ 고종 (高宗)

⁶⁵ Kublajchán byl údajně nadšen ze setkání s princem a pravil: „Korjō leží deset tisíc li daleko. Dokonce tchangský císař Tchaj-cung jej nedokázal dobýt. Nyní přichází jeho korunní princ, aby nám složil kapitulaci, je to skutečně vůlí Nebes.“ (International Journal of Korean History, 2002, s. 28).

⁶⁶ Rutt, 1972, s. 202

⁶⁷ International Journal of Korean History, 2002, s. 29.

země sahala až do Persie, Mezopotámie, Sýrie, Číny a po celé Rusko.⁶⁸ V roce 1264 si pozval ke dvoru ve svém zimním hlavním městě Ta-tu⁶⁹ (dnešní Peking) krále Wöndžonga (vl. 1260 – 1274)⁷⁰, který byl vládně přijat a setrval zde čtyři měsíce.⁷¹ Tím se stal prvním panovníkem, který opustil Koreu kvůli diplomatické misi.⁷² Po návratu jako důkaz své loajality k chánovi poslal k mongolskému dvoru korunního prince a poté tribut, který Kublajchán odměnil zasláním darů, obilí a masa v době hospodářské krize a dovolil korejským obchodníkům obchodovat v Číně.⁷³

Kublajchán mu vyjevil svůj záměr ohledně dobytí Sungů a Japonska a přikázal, aby korejský král nechal postavit tisíc válečných lodí, z nichž každá poveze zásoby třech nebo čtyř tisíc *sōku*⁷⁴ rýže. Chán se vyjádřil, že je povinností Korja mu pomoci, jakožto i on bude samozřejmě bránit jej v těžkostech.⁷⁵

S kapitulací dvora nesouhlasily elitní jednotky Sambjölčcho. Im Jön, reprezentant extrémní vojenské pravice, se pokusil roku 1269 sesadit Wöndžonga, ten však byl znovu dosazen Kublajchánem a nařídil okamžitý návrat dvora a lidu do vnitrozemí.⁷⁶ Když se Sambjölčcho dozvěděly o svém plánovaném zrušení, vzbouřily se a začaly bránit přesunutí hlavního města zpět až do roku 1270 a pokračovaly z ostrova Kanghwado v boji. Korjōsa se popisuje jejich přesun na ostrov Čindo:

„...Vzbouřenci, odhadující, že nebudou schopni ubránit ostrov, shromáždili lodě a naložili je cennostmi, patřícími vládním úředníkům a soukromým osobám, ženami i dětmi a vypluli na jih. Lodě čítaly více než tisícovku a rozprostíraly se v neprorazitelné řadě od Kupcho po řeku Hanpcha. V té době všichni ti úředníci šli uvítat krále, ale protože jejich ženy a děti byly zadržovány vzbouřenci, zvuk jejich hořkého pláče drásal Zemi i Nebesa.“⁷⁷

⁶⁸ Lee, Kenneth B., 1997, s. 72. Kublajchán v té době dynastii Jižní Sung zcela „fyzicky“ nedobyl, toto se stalo až podrobením jejího hlavního města Chang Čou roku 1276. Spíše nežli o získání území mu šlo o získání si obyvatel na svoji stranu (Weatherford, 2006, s. 255).

⁶⁹ 대도, 大都

⁷⁰ 원종 (元宗)

⁷¹ Rutt, 1972, s. 202.

⁷² Wanne, 1972, s. 234.

⁷³ The Cambridge History of China, 2008, s. 437.

⁷⁴ *Sōk* – měrná jednotka, odpovídající 180,39 l.

⁷⁵ Lee, Peter H., 1993, s. 357

⁷⁶ Wanne, 1972, s. 234.

⁷⁷ Lee, Peter H., 1993, s. 357

Jednotky Sambjölčcho na ostrově Čindo se Kublajchánovi zdály být hrozbou pro plánovaný vpád do Japonska, tudíž se je rozhodl zlikvidovat. Spojené mongolské a korjöské jednotky se snažily dobýt Čindo a po tuhých bojích donutily nejúpornější rebely uprchnout na ostrov Čedžudo. Nakonec byli poraženi spojenými jednotkami Korja a Jüanu⁷⁸ roku 1273.^{79, 80}

1.4 Mongolská říše za Čingischánovy vlády

Domovina mongolských kmenů⁸¹ je nevelké území okolo pohoří Burchan Chaldun a pramenů řek Onon a Cherlen na území dnešního Mongolska.⁸² Zde Mongolové roztroušeně žili a zde se roku 1162 narodil Temüdžin⁸³, který se díky svým schopnostem stal jejich vůdcem. Koncem 12. století a počátkem 13. století si začal podmaňovat okolní kmeny Kerejtů⁸⁴, Taičiotů, Merkitů, Najmanů a Tatarů a rok 1206 je považován za rok sjednocení všech těchto kmenů, Temüdžin se stal Velkým chánem a přijal titul Čingischán.⁸⁵

Mongolové v té době žili v jurtách a chovali koně. Byli animisté a jako nevyšší božstvo uctívali Věčné modré nebe, duchy řek a své pohoří Burchan Chaldun jako spojení s Věčným modrým nebem, které bylo Čingischánovým zmocnitelem k ovládnutí celého světa.⁸⁶ Od Kerejtů přijali někteří Mongolové

⁷⁸ Mongolský stát Jüan (원나라, 元), který vznikl roku 1271, je zároveň názvem vládnoucí mongolské dynastie v Číně. Podrobněji o něm viz kapitola 2.

⁷⁹ Sambjölčcho je v Korjöse popisována spíše jako banda zlodějů, nežli jako národní hrdinové, jak je dnes vidí někteří Korejci. Je to proto, že Korjosa je oficiální kronika dynastie a vše, co Sambjölčcho dělaly, šlo proti ní. Z hlediska existujícího státu byly vzbouřenci.

⁸⁰ Wanne, 1972, s. 236.

⁸¹ Název Mongol byl poprvé nalezen použitý v čínských análech dynastie Tchang, a to ve tvaru *mongghol* (The Cambridge History of China 2008, 329).

⁸² Weatherford, 2006, s. 40.

⁸³ Podle Tajné kroniky svíral po narození v ruce chuchvalec krve z matčina lůna (s. 15). Tajná kronika je nejstarším písemným pramenem dějin Mongolů, který nebyl napsán pro oficiální účely. Čingischán zde není vždy líčen jako vítěz v boji, dílo má spíše ambice ukázat jednotnost a vzdělanost Mongolů, navíc ve veršované podobě (s. 171 - 173).

⁸⁴ Se starším kerejtským Ongchánem Temüdžina pojil spíše vztah „otec – syn“ a vzájemně si pomáhali. Toto se ovšem dělo až od roku 1203, kdy si Ongchán, začal uvědomovat rostoucí Temüdžinovu moc a raději jej formálně přijal za adoptivního syna (The Cambridge History of China, 2008, s. 340).

⁸⁵ Tajná kronika Mongolů, 2011, s. 109. Čin znamená mongolsky pevný, silný, neotřesitelný a nebojácny (Weatherford, 2006, s. 106).

⁸⁶ Zde paralela s čínským pojetím Mandátu Nebes (tchien-ming, 天命). Na „nebeský mandát“ se odvolával při svých výbojích a byl zachován opis Čingischánova ke konci života čínsky psaného dopisu, kde mj. neoznačuje sám sebe jako člověka zvláštních kvalit a o pádu svých nepřátel říká: „Věčné modré nebe odsoudilo okolní civilizace kvůli jejich domýšlivosti a mimořádnému přepychu“ (Weatherford, 2004, s. 172). Je zde možnost, že by Mongolům tento koncept byl zprostředkován přes Čínu, ale pravděpodobnější se zdá přenos od Ujgurů, kteří je v období jejich sjednocování ovlivňovali (The Cambridge History of China, 2008, s. 348).

nestoriánské křesťanství a Čingischán v říši zavedl náboženskou svobodu.⁸⁷ Mongolové užívali písmo, odvozené od starosyrské abecedy a psané ve sloupcích vertikálně dolů⁸⁸, pro účely zapisování trestů, pokut a sporů. Tyto byly zaznamenávány do knihy modrým písmem Čingischánovým „ministrem vnitra a spravedlnosti“ Šigi-Chutuchem, který je zřejmě i autorem Tajné kroniky.⁸⁹ Modrá kniha také sloužila jako registr obyvatel.⁹⁰ Drtivá většina Mongolů však byla negramotná a v armádě se užívaly veršované rozkazy, často na nápěv známých melodií.

Dobyta území byla většinou rozdělována mezi členy chánovy rodiny a chánovy dcery byly provdávány za nepřátelské vůdce, ale Čingischán zrušil aristokratické tituly a loajalitu upřednostňoval před příbuzností.⁹¹ Vydal Velký zákon, kterému byl podřízen i on sám, kde např. zakázal zajetí a zotročování jakéhokoli Mongola, koupi a krádež žen a kde trestem za krádež byla poprava. Cizoložství bylo zakázáno, ale pokud bylo vyřešeno v rámci rodiny, trestáno nebylo.⁹² Jednotlivec v mongolské společnosti neměl právní postavení, jeho řádné chování měla na starosti rodina nebo jednotka, ve které pobýval. Chána musel vždy zvolit *churultaj*.⁹³

Tradiční obživou byl Mongolů chov pěti druhů zvířat – koní, ovcí, velbloudů, skotu a koz, každý druh měl své specifické využití.⁹⁴ Lov a sokolnictví byly však také oblíbenými činnostmi. Mongolové se zemědělství a výrobě nevěnovali a nedostatek zemědělských produktů a luxusních výrobků řešili výměnným obchodem s Čínou. Pokud jim byl odepírán, hrozili použitím síly.⁹⁵

⁸⁷ Toto a zákaz mučení bylo v kontrastu s křesťanskou Evropou a nově vzniklou inkvizicí, pronásledováním kacířů a upalováním „čarodějnic.“

⁸⁸ Weatherford, 2006, s. 111.

⁸⁹ Tajná kronika Mongolů, 2011, s. 111.

⁹⁰ The Cambridge History of China, 2008, s. 344.

⁹¹ Weatherford, 2006, s. 108. Předtím byli Mongolové organizováni do kmenů dle rodinných vazeb s rozdělením na aristokraty, prostý svobodný lid a otroky (The Cambridge History of China, 2008, s. 326 - 327).

⁹² Některá ustanovení vyplývají přímo z Čingischánovy povahy a životní zkušenosti. Zákaz únosu žen například vydal z důvodu unesení jeho vlastní milované ženy Börte a měl na paměti žal, kterým si musel projít. Únosy žen bývaly do té doby velmi časté, protože tradiční způsob vyžadoval dary a často několikaletou službu muže ženiným rodičům, tudíž bylo snazší ženu unést.

⁹³ Churultaj (také kurultaj) byla shromáždění nejvyšších kmenových vůdců a vojevůdců, řešily se zde zásadní otázky spojené s mongolskou říší.

⁹⁴ The Cambridge History of China, 2008, s. 326. Pokud se kmeny chtěly přemísťovat, musely být potřeby velkých stád neustále zohledňovány. Co se týče vlastnictví půdy, byla předávána dědičně po rodech.

⁹⁵ The Cambridge History of China, 2008, s. 328. Zde se rodí tradice tributu, zatím ovšem spíše v pojetí směnného obchodu, nežli jednostranných odvodů.

Ač se tradičně Mongolové odívali do kožešin a kůže, na počátku 13. století však od svých porobených národů získávali zlato, stříbro, perly, brokát, damašek či atlas.⁹⁶ Látky jako satén a hedvábí poprvé získali od Ujgurů. Od porobeného lidu si brali též ženy s krásnými dcerami.

Mongolský vztah k ženám byl benevolentní a ženy měly téměř stejná práva jako muži. Nejlepším příkladem je Čingischánova žena Börte, která podle Tajné kroniky v situaci špatného zacházení s jejím poslem se ujala slova před Čingischánem, který s ní souhlasil.⁹⁷ Ženy se mohly například účastnit oslav vítězství v bojích a také popíjet s muži.

Organizace nově sjednoceného národa byla podle potřeb dalšího dobývání a armáda byla středobodem vládnutí. Základem společnosti byly oddíly po deseti. Čingischán do nich začleňoval různé národy. Všichni museli vykonávat určitou část veřejné služby, pokud nebyli v armádě, tedy pracovat pro chána a ve veřejných pracích, jako byla například péče o stádo, sběr trusu na topení, vaření nebo příprava zábavy.⁹⁸ Ti, kdož vykonávali veřejností žádanou profesi, byli osvobozeni od daní, například všichni náboženští vůdci, lékaři, právníci učitelé, pohřbíváči mrtvých apod.⁹⁹ Čingischán zavedl podíly z kořisti všem vdovám a sirotkům po vojácích. Těšil se proto loajalitě, přicházející napříč etniky i náboženstvími. I ti, co vykonávali nejobyčejnější práce, mohli být povýšeni.

Co se týče velikosti území a rychlosti podmanění si je, nemá mongolská říše ve světových dějinách precedentu. Říše zaujímala v době svého největšího rozmachu, tedy za vlády chána Möngkeho, území o velikosti Afriky, což by na dnešní mapě odpovídalo třiceti zemím s více než třemi miliardami lidí. Mongolů však bylo tehdy okolo jednoho milionu a armáda měla pouhých zhruba sto tisíc bojovníků.¹⁰⁰ Během Čingischánovy vlády došlo k propojení s Evropou.

Mezi největší výdobytky mongolské říše patří bezpochyby vytvoření prvního mezinárodního poštovního systému. Poštovní stanice byly rozmístěny cca 30 km od sebe a každou provozovalo asi dvacet pět rodin. Jejich důležitost byla by úrovni armády, informace o nich a jejich počet se pečlivě střežily, proto se o

⁹⁶ Tajná kronika Mongolů, 2011, s. 132.

⁹⁷ Dtto, s. 136. Dalším příkladem je návrh jeho nástupce od druhé ženy Jesüj, který Čingischán pochválil, aniž by se k tématu vyjádřil jako první (s. 144).

⁹⁸ Weatherford, 2006, s. 92.

⁹⁹ Dtto, s. 110.

¹⁰⁰ Dtto, s. 18.

nich nedochovalo příliš informací.¹⁰¹ Stanice byly zabezpečeny a skýtalý možnost odpočinku a výměny unavených zvířat.

Čingischán také zabezpečil města podél Hedvábné stezky.¹⁰² Vznikaly obchodní příprěžní stanice, určené pro obchodníky z celého kontinentu a rovněž zabezpečené.¹⁰³ Právě bezpečnost podpořila rozvoj obchodu v Asii a docházelo k čilé obchodní výměně, kdy se šířily koberce z Persie na Západ, do Číny se dostaly citrony a mrkev, naopak Západ byl obohacen o nudle, čaj a hrací karty. Evropané přijali technologii tisku, palné zbraně, kompas, počítadlo a také přešli k mongolským oděvům – kalhotám a kazajkám.¹⁰⁴

Čingischán natrvalo nic nestavěl, na rozdíl od svých nástupců. Jediné, co stavěl, byly mosty¹⁰⁵, a také studny v místech bez vody. Nechápal smysl měst a nerad do nich osobně vstupoval. Nicméně jak se jeho lid díky výbojům postupně dostával k dalším a dalším výrobkům, rostly také jejich požadavky na ně a bylo třeba zřídit sklady. Tak vzniklo ze základního tábora první hlavní město, Avarga, a to přímo v blízkosti Čingischánovy domoviny, kde stály jurty, sloužící k uskladnění zboží.

Po sjednocení kmenů roku 1206 začala mongolská říše expandovat do všech směrů. Některé národy se Čingischánovi raději vzdaly, protože v něm viděli vůdce mocného národa, jako například kmeny okolo Bajkalu, které se vzdaly v míru a souhlasily s tributem v podobě kožešin, sokolů a valachů¹⁰⁶, nebo tangutské království Západní Sia, sousedící s říší na jihu. Přes ně se Mongolové setkali s buddhismem.¹⁰⁷

Vládce Kitanů Altanchán se Čingischánovi raději vzdal a poslal mu dceru, zlato, stříbro, hedvábí, ovšem jakmile Mongolové odtáhli, nemínil jej považovat za svého suzeréna. Altanchán byl definitivně poražen až koncem druhé dekády 13. století.¹⁰⁸ Po útocích na džurdženskou dynastii Ťin se roku 1214 Džurdženi vzdali,

¹⁰¹ Weatherford, 2006, s. 113.

¹⁰² Hedvábná stezka (S'-čhou-č'-lu, 丝绸之路) vedla obousměrný obchod z východní Asie až do Středomoří.

¹⁰³ Blíže k poštovním stanicím viz popis Marca Pola v knize *Milión*. Marco Polo přicestoval do Číny během vlády chána Kublaje.

¹⁰⁴ Weatherford, 2006, s. 23 a 24.

¹⁰⁵ Dtto, s. 22.

¹⁰⁶ The Cambridge History of China, 2008, s. 348.

¹⁰⁷ Tajná kronika Mongolů, 2011, s. 156.

¹⁰⁸ Dtto, s. 140 – 160.

ale přesunuli hlavní město Čung-tu¹⁰⁹ (dnešní Peking) do dnešního Kchaj-fengu. Čingischán Čung-tu o rok později dobyl.¹¹⁰

Další výboje směřovaly roku na území dnešního Afghánistánu, Uzbekistánu, Iráku (prozatím neúspěšné), jižního Ruska, na Kavkaz, do Povolží, na Ukrajinu, Ural, do východního Turkestánu, poté k řece Indus a roku 1225 se vrátil zpět.¹¹¹

Roku 1220 se mu podařilo vyvrátit Chorézmskou říši¹¹², rozkládající se proměnlivě na území celého dnešního Turkmenistánu, téměř celého Íránu a Uzbekistánu a částech dalších okolních zemí¹¹³, která již však pocítovala prvky rozkladu a decentralizace. Jedním z důvodů byl rozklad feudálního systému, který zde a také například v Kyjevské Rusi a Rusku byl způsoben zvětšujícími se sociálními nerovnostmi, bohatnutím vyšších společenských vrstev a vykořisťováním rolníků a řemeslníků.¹¹⁴ Z Chorézmů si Čingischán odvezl ocel, bavlnu a sklo.¹¹⁵

Roku 1227 „vstoupil Čingischán na Nebesa“, prý mu bylo přes 72 let.¹¹⁶ Již před svou smrtí chtěl řešit otázku nástupnictví, kterou navrhla jeho žena Jesüj, a velkým chánem byl zvolen Ögödej.¹¹⁷ Po Čingischánově smrti se vždy konal velký *churultaj* v novém hlavním městě Karakorum (leželo poblíž dnešního mongolského města Charchorin), které nechal Čingischán vystavět pro svoji rodinu, potřebné úřednictvo a skladní budovy, ač v něm mnoho času nestrávil. Do Karakorumu plynulo bohatství z výbojů a od porobených národů. Karakorum

¹⁰⁹ 中都. Rok předtím Džurdženi žádali mír a nabízeli zlato, hedvábí a koně. Mongolové souhlasili a stáhli se, ale Džurdženi toho využili a přesunuli hlavní město (The Cambridge History of China, 2008, s. 351).

¹¹⁰ Dtto, s. 254. Džurdženi však byli zcela podrobeni až za chána Ögödeje.

¹¹¹ Tajná kronika Mongolů, 2011, s. 256 - 263.

¹¹² S Chorézmem byly rovněž navázány diplomatické styky a smlouva o míru přátelství byly podepsány roku 1218. Došlo však k incidentu se zabitím a okradením mongolského poselstva, o kterém šáh Muhammad zřejmě věděl. Na Čingischánovo naléhání viníka incidentu potrestat a zabavené zboží Mongolům revanšovat však šáh nereagoval a navíc nechal zabít Čingischánova vyslance (The Cambridge History of China, 2008, s. 356). Již Čingischán zaručil diplomatickou imunitu všem vyslancům a poslům, a to i z nepřátelských národů.

¹¹³ Dostupné z WWW: https://cs.wikipedia.org/wiki/Ch%C3%B3rezmsk%C3%A1_1220 [online]. [cit. 2013-04-12].

¹¹⁴ Tajná kronika Mongolů, 2011, s. 180.

¹¹⁵ Weatherford, 2006, s. 148.

¹¹⁶ Dtto, s. 157. Čingischán zemřel v Tangutsku a když byl dopravován svými bojovníky do vlasti, tiho zabíjeli vše živé, co potkali. Bylo to jednak ze starého zvyku, aby měl mrtvý s sebou na onen svět „polštář pod hlavu“ a také proto, aby se zvěst o jeho smrti nerozšiřovala (s. 190).

¹¹⁷ O nástupnictví se přeli dva nejstarší Čingischánovi synové – Džoči a Čagadaj. Džoči byl označován za levobočka, protože byl zřejmě počat během únosu Čingischánovy ženy Börte Merkity. Aby Čingischán zamezil budoucím šarvátkám, rozhodl se pro Ögödeje. Také dle stepního zvyku rozdělil zemi mezi své čtyři syny (The Cambridge History of China, 2008, s. 366).

fungoval jako sídelní město „Zlaté rodiny,“ jak byla rodina velkého chána po jeho smrti nazývána, až do roku 1267, kdy se jej Čingischánův vnuk Kublajchán rozhodl přemístit.¹¹⁸

Úspěch mongolských tažení má několik důvodů. Tím zřejmě nejdůležitějším je naprostá oddanost a disciplinovanost armády, pramenící z velké části z již výše zmíněných Čingischánových opatření. Mongolská armáda nebyla příliš početná, ale vojsko bylo efektivně rozděleno na desítky, stovky, tisíce a desetitisíce bojovníků a využívalo vymožeností čínské vojenské vědy, výborné taktiky a rezerv.

Dalším faktorem byla téměř dokonalá znalost území, které mělo být dobyto. Mongolové posílali předsunuté skupiny, které zmapovaly terén a vypracovaly přesné plány území. Někteří předstírali, že jsou obchodníci a například skupováním dobytka zjišťovali situaci.¹¹⁹

Mongolové dávali možnost obyvatelům dobývaných území se vzdát a přejít pod jejich ochranu. Pokud na to ovšem nepřistoupili, byli dobyti násilím. Z dobytých území si Mongolové brali bohatství a také zajatce, kteří jim mohli být jakkoli prospěšní – lékaře, kněží, překladatele, klenotníky, kovotepce, ale také „obyčejné“ lidi, kteří jim mohli sloužit v běžných denních úkonech a v bojích.¹²⁰ Tato nová pracovní síla však nebyla navyklá mongolskému způsobu života a vyžadovala své zdroje, například pšenici, která se musela dovážet.¹²¹ Přiváženi byli otroci a rozdávány mezi členy Zlaté rodiny (muže i ženy) a za zásluhy v bojích a bohatství získané v bojích bylo rovněž přerozděleno, jak již bylo zmíněno výše.

Skvělá taktika boje patří bezpochyby mezi faktory, které nelze opominout. Před bojem věštili šamani budoucnost z prasklin na ovčích lopatkách¹²² a sám Čingischán se dotazoval Nebes, zda jsou mu nakloněna. Ziskajíce nezbytné zpravodajské informace od předsunutých jednotek, mohli Mongolové zaútočit. Jejich taktiky boje se různily v závislosti na charakteru dobývaného území. Vojáci byli vždy dobře vybaveni vším, co potřebovali a byli navíc provázeni rezervou

¹¹⁸ Dostupné z WWW: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Karakorum>. [online]. [cit. 2013-04-13].

¹¹⁹ Tajná kronika Mongolů, 2011, s. 178.

¹²⁰ Bylo třeba také získávat lidi zkušené ve administrativě a správě měst, poněvadž v této oblasti měli Mongolové pramalé zkušenosti (The Cambridge History of China, 2008, s. 361).

¹²¹ Weatherford, 2006, s. 143.

¹²² Dtto, s. 87. Tento rituál pochází se starověké Číny a byl zřejmě Mongolům zprostředkován při vzájemných stycích.

koní kvůli dopravě, jídlu i mléku.¹²³ Při jízdě si zpívali rozkazy, pravidla chování, ale také o vítězství a ženách.

Již byla zmíněna taktika tzv. *Blitzkrieg*, bleskové války, která se setkala s úspěchem např. při dobývání Kyjeva. Když se roku 1211 chystal dobýt území Džurdženů, kteří jej předtím vzali Kitanům, zapojil Čingischán do boje propagandu a vystupoval jako osvoboditel Kitanů, takže mnozí přešli na jeho stranu, čímž vyvolal u nepřátel zmatek a získal posily. Při dobývání Buchary využil opět psychologického efektu a vyvolal zmatek a strach tím, že dobyl vesnice v okolí a přinutil obyvatelstvo uprchnout do Buchary. Ti zde šířili zvěsti o Mongolech a vyjídali zásoby. Pokud bylo třeba obléhat opevněné město, Mongolové se snažili nejprve obyvatele vylákat nebo předstírali útěk a poté zaútočili, ale v případě nutnosti město obléhat byl vždy po ruce pluk ženistů, kteří vezli vše potřebné ke stavbě obléhacích strojů. Mongolové boj zblízka nepreferovali a vyvinuli účinné obléhací stroje, jako například různé katapulty a metače velkých šípů.¹²⁴

Při vpádech do Ruska a dobývání Rjazaně Mongolové plenili venkov a rolníky rovněž nahnali do města. Mongolové jejich způsob života nechápali, brali je jako zvířata, pasoucí se na obdělávané půdě.¹²⁵ Někdy je hnali před sebou jako živý štít. Rjazaň byla obehnaná silnými hradbami a Mongolové se s městem vypořádali na začátku opět spíše psychologicky. Okolo města postavili ještě silnější hradby a obyvatelé uvnitř, vyděšení z toho, že jsou uvězněni ve vlastním městě a z faktu docházejících potravin, byli poté ostřelováni a dobytí.¹²⁶

Po dobytí měst následovalo plenění a odvoz bohatství a zajatců. Aristokraté byli pobíjeni. Na rozdíl od jiných armád Mongolové při boji ani poté zajatce nemučili, ani je pro vyvolání větší hrůzy nezohyzovali.¹²⁷ Padlí mongolští válečníci byli bráni s sebou s vojskem, aby na nich nemohlo být

¹²³ Každý voják měl tradiční dlouhou vlněnou řízu *dél*, kalhoty, kožešinovou čepici, jezdecké boty, křesací kameny na rozdělání ohně, kožené čutory na vodu, svazky ostrých hrotů k šípům (které šly mimochodem střílet pouze z jejich luků díky speciálnímu zakončení), laso na chytání zvířat nebo zajatců, jehly na vyspravení oblečení, nůž a sekyrku na sekání a kožený pytel, do kterého vše uložil. Každá desetičlenná četa vezla malý stan (Weatherford, 2006, s. 128).

¹²⁴ Dtto, s. 136.

¹²⁵ Dtto, s. 135.

¹²⁶ Dtto, s. 189 – 190.

¹²⁷ Dtto, s. 157. V kontrastu se běžnými středověkými praktikami, kdy docházelo k mučení a zohavování zajatců a krutostech páchaných ve jménu křesťanství při křížových výpravách.

pácháno násilí ani po smrti. V boji se bojovníky neplýtvalo a byly užívány takové taktiky, aby Mongolové měli co nejméně obětí.

1.5 Mongolská říše v letech 1229 - 1260

Po Čingischánově smrti zdědil Ögödej¹²⁸ velkou a bohatou říši. Nechal si vystavět bohatý palác v hlavním městě Karakorum, na rozdíl od svého otce se mu idea města s budovami líbila. Vznikly zde domy pro úředníky, písaře a překladatele z celé říše, svatyně křesťanské, taoistické, buddhistické i mešity. Karakorum platil ve své době za nejotevřenější a nejtolerantnější město na světě.¹²⁹

Chán Ögödej podporoval obchod a platil vysoké ceny za zboží, aby přilákal kupce, ať bylo kvalitní či ne. Kvůli obchodu také zavedl standardní soustavu měr a vah a vytvořil systém papírové měny.¹³⁰

Provoz města a paláce, stejně jako stavba nových budov byly drahé a bohatství po otci se zmenšovalo. Vybírané daně z celé říše nemohly všechny výdaje pokrýt, navíc Mongolové díky své přetrvávající nechuti k zemědělství nic nepěstovali a koně prodávat nechtěli. Ögödej tedy rozhodl o výpravě do sungské Číny, kam táhl roku 1231, a do Evropy. V úspěšné kampani proti Džurdženům dobyl roku 1233 Kchaj-feng po dvouletém obléhání.¹³¹ Za jeho života byl také dobyt Ural, stepi Kipčaků, Kyjev a část mongolských vojsk vedených Batúem, Čingischánovým vnukem, vtrhla v březnu roku 1241 do Uher, druhá část do Polska a po úspěšných bojích mířily do Svaté říše římské a na Apeninský poloostrov.^{132, 133}

Když Mongolové nebojovali nebo nelovili, s oblibou se věnovali pití zkvašeného kobyliho mléka. Chán Ögödej nebyl jiný a údajně zemřel v opileckém

¹²⁸ Blíže k administrativě chána Ögödeje a Möngkeho viz The Cambridge history of China, 2008, s. 372 - 400.

¹²⁹ Weatherford, 2006, s. 177.

¹³⁰ Dtto, s. 178.

¹³¹ The Cambridge History of China, 2008, s. 263 – 264. Během obléhání obě strany užívaly střelného prachu.

¹³² V Polsku byli zastaveni českým králem Václavem I. z rodu Přemyslovců u Kladska, který přispěchal na pomoc. Dostupné z WWW: <http://cs.wikipedia.org/wiki/B%C3%A1t%C3%BA>. [online]. [cit. 2013-04-13].

¹³³ Evropané, kteří neměli o mongolské existenci ani potuchy, se domnívali, že jde o Židy, kteří se nevrátili z babylonského zajetí, nebo že jde o stvoření přišedší přímo z pekla (Weatherford, 2006, s. 199).

opojení během lovu v prosinci roku 1241.¹³⁴ Tato zpráva se dostala na Západ a možná zachránila Evropu před začleněním do mongolského impéria, protože mongolští velitelé se ihned obrátili k návratu do hlavního města, aby se zúčastnili volby nového chána. Jako jeden z mála příznivých důsledků jejich vpádu do Evropy lze uvést nově zřízené obchodní stanice u Černého moře, které využívali benátští a janovští kupci při obchodu s mongolskou říší.¹³⁵

Po smrti chána Ögödeje vládu převzala jeho žena Dörogene¹³⁶, která tak ostatně byla navyklá z důvodu jeho častého popíjení. Prosadila do chanátu syna Gүjüka, jehož vláda však netrvala ani rok. Oblast Číny a východního Mongolska ovládala Sorchochtani, vdova po nejmladším Čingischánovu synovi, která podporovala zemědělství a vzdělanost a starala se o stavbu budov, jako například škol a klášterů rozličných náboženství.¹³⁷ Sorchochtani byla velmi ambiciózní a veškerou snahu vkládala do získání chanátu pro syna Möngkeho.

Schopný Möngke byl skutečně roku 1251 zvolen chánem. Během jehož vlády byl roku 1258 dobyt Bagdád, což znamenalo konec chalífátu dynastie Abbásovců a povinnost zasílat do Karakorumu každoroční tribut, a také území Sýrie a Vietnamu. Za jeho vlády byl také učiněn ničivý vpád roku 1253 do Korja, zmíněný výše, po incidentu se zasláním nepravého korunního prince k mongolskému dvoru. Chán Möngke vytvořil například ministerstvo pro monetární záležitosti, aby zamezil nekontrolovanému vydávání peněz.¹³⁸ Také zavedl společnou měnu, založenou na stříbrném ignotu, na který byly všechny měny říše navázány, takže platba daní v naturáliích již nebyla nutná. Přijetí společné měny však nebylo vynucováno a každý národ si mohl razit své mince.¹³⁹

Chán Möngke zemřel roku 1259 při tažení na Sungy, kdy zřejmě chytil nějakou nemoc.¹⁴⁰ Po provedení převratu nastoupil roku 1260 jeho bratr a Čingischánův vnuk Kublaj. Kublaj byl bratrem pověřen, aby dobyl sungskou říši, ale raději se věnoval vedení svého přepychového dvora jižně od Gobi a kvůli

¹³⁴ The Cambridge History of China, 2008, s. 382.

¹³⁵ Weatherford, 2006, s. 201.

¹³⁶ Dle mongolského zvyku po smrti mužské hlavy domácnosti se o rodinu a jeho majetek stará jeho žena, dokud nejstarší syn není způsobilý tyto povinnosti převzít. V případě Dörogene to měl být její syn Gүjük (The Cambridge History of China, 2008, s. 382).

¹³⁷ Dto, s. 414.

¹³⁸ Weatherford, 2006, s. 219.

¹³⁹ Dto, s. 220.

¹⁴⁰ Mohla to být úplavice nebo infekce ze zranění utrženého v boji (The Cambridge History of China, 2008, s. 411).

svému způsobu života natolik ztloustl, že ani nemohl vést tažení.¹⁴¹ Chán Möngke s ním nebyl spokojen¹⁴² a rozhodl se tažení na Sungy vést sám.

Po smrti bratra se Kublaj roku 1260 prohlásil za císaře, ale nebyl uznáván všemi členy Zlaté rodiny. Vládl Číně, Tibetu, Mandžusku, Koreji a východnímu Mongolsku, zatímco zbytek říše byl rozdělen na další tři samostatné celky – Zlatou Hordu, jejíž vládl Batú, Čagatajský chanát, již spravoval syn druhorozený syn Čingischána Čagataj již od roku 1227 a Ílchanát s chánem Hülegüem, Čingischánovým vnukem.

Mongolská říše po smrti chána Möngkeho se již nezvětšila. Západní hranice byla určena porážkou egyptskými mamlúky roku 1260.¹⁴³ Pokusy dobýt Indii a jihovýchodní Asii byly neúspěšné, stejně jako snaha si podmanit Japonsko.¹⁴⁴

Chán Kublaj se rozhodl dokončit tažení do Číny, zcela si podrobit Korejský poloostrov a z něj expandovat do Japonska. Kublajchán převzal jméno Či-jüan¹⁴⁵, které roku 1271 použil jako základ dynastického názvu Ta Jüan.¹⁴⁶ V době jeho nástupu již vojenský režim na ostrově Kanhwado padl a král Kodžong se rozhodl kapitulovat. Dvůr se vrátil do Kägjõngu roku 1270.

¹⁴¹ Weatherford, 2006, s. 230.

¹⁴² Kublaj byl obviněn z korupce a z toho, že si snažil vytvořit vlastní mocenskou základnu, ze které by usiloval o titul chanát. Möngke mu odpustil (The Cambridge History of China, 2008, s. 409).

¹⁴³ Mamlúci byli elitní islámští bojovníci eurasijského původu, kteří vládli Egyptu, Sýrii a přilehlým oblastem od poloviny 13. století do začátku 16. století. Dostupné z WWW: http://cs.wikipedia.org/wiki/Maml%C3%BAck%C3%BD_sultan%C3%A1t. [online]. [cit. 2013-04-14].

¹⁴⁴ Blíže k dobývání Japonska viz následující kapitola.

¹⁴⁵ 至元 („Úplný začátek“)

¹⁴⁶ 大元, „Velký původ.“ Název byl převzat z Knihy proměn (역경, 易經, I t'ing) a podle všeho neměl označovat pouze název nové dynastie, ale spojení s čínskou kanonickou knihou bylo důkazem Kublajchánovy snahy o dobré vztahy s konfuciánskými učenici (The Cambridge History of China, 2008, s. 458).

2 Korjõ pod mongolskou nadvládou

Doba mongolské nadvlády trvala zhruba sto let. Začala rokem 1259, kdy byla uzavřena mírová smlouva mezi Korjem a mongolskou říší a král Kodžong vyslal poselstvo se svým synem a omluvou k mongolskému dvoru. Konec mongolského vlivu je spojen se zánikem dynastie Jüan v roce 1368 a nástupem Mingů v Číně, ačkoli faktická moc Jüanu začala upadat již ve 40. letech 13. století.¹⁴⁷

2.1 Kublajchánův Jüan po dobytí Sungů

Po svém převratu v roce 1260 upevnil Kublajchán svoji moc a potvrdil mongolskou nadvládu nad Korjem. Aby stvrdil své postavení v rámci mongolské říše a získal úrodnou půdu na jihu a bohatství Sungů ze zámořského obchodu s Indií, jihovýchodní Asií a Blízkým východem, rozhodl se je dobýt. Protože byli početně silní a Mongolové nebyli zvyklí bojovat v jižnějších pásmech, zvolil při tom chytrou strategii postupné asimilace. Jevil se jako Číňan a pomalu absorboval čínské obyvatelstvo do mongolského. Přijal čínské jméno *ši-cu* („vládce světa“)¹⁴⁸ a roku 1272 započal výstavbu nového hlavního města Ta-tu na troskách Čung-tu (dnešní Peking), také nazývaného Chánbalyk¹⁴⁹, který mu postavili v novém slohu muslimští architekti a středoasijské řemeslníci.¹⁵⁰

Sungové byli nakonec podmaněni četnými malými vítězstvími.¹⁵¹ Postupem času k Mongolům přebíhaly celé pluky i s čínskými generály. Roku 1276 bylo dobyté sungské hlavní město Lin'an (dnešní Chang-čou).¹⁵² Mladý sesazený sungský císař Kong¹⁵³ byl poslán do exilu do Tibetu, kde se stal buddhistickým mnichem, ale roku 1323 byl přinucen k sebevraždě. Za tři roky od dobytí hlavního města si Kublajchán podmanil celé území dynastie Jižní Sung.

¹⁴⁷ Grayson, 1989, s. 122. Blíže k zániku Jüanu viz kapitola 2.6.

¹⁴⁸ 세조, 世祖

¹⁴⁹ 칸발리크, 汗八里

¹⁵⁰ Weatherford, 2006, s. 242 – 244.

¹⁵¹ Nejdelší z bitev byla u Sian-jangu (襄陽之戰), ležícím na řece Chan-t'iang, v letech 1268 – 1273, kde při obléhání hradeb a odříznutí města od zásobování bylo využito námořnictvo z Koreje a Ťinu (The Cambridge History of China, 2008, s. 431).

¹⁵² 임안 臨安, 항주 杭州. Chang-čou bylo údajně velmi bohaté a mělo krásné restaurace, čajovny a divadla (The Cambridge History of China, 2008, s. 430). Konečným dobytím města byl pověřen Bajan z Baarinu (伯顏丞相), nadaný Kublajchánův válečník.

¹⁵³ 송공제, 宋恭帝. Dostupné z WWW: http://en.wikipedia.org/wiki/Song_Dynasty, [online]. [cit. 2013-04-28].

Přes nové paláce, určené pro královskou rodinu, žil dvůr většinou v jurtách¹⁵⁴ za palácovými zdmi, kde byly velké prostory sloužící jako pastviny, ale na veřejnosti se chovali jako praví Číňané. Jakmile se však ocitli ve svých jurtách, žili jako jejich předkové a hojně popíjeli. Ceremonie u mongolského dvora bývaly chaotické, protože Mongolové nerespektovali hodnosti a tituly a ženy se volně mísily mezi muže.¹⁵⁵

Marco Polo, který setrval v Číně v letech 1275 – 1282, popisuje Kublajchánův palác jako stavbu z částečně trvanlivých materiálů, jako např. mramor, ale stále ještě se střechou zavěšenou na způsob jurty. Také choval deset tisíc klisen, bílých jako sněh.¹⁵⁶ Mezi jeho vlivné rádce patřila jeho žena Čabi.¹⁵⁷

Kublajchán se nesnažil čínské zákony nahrazovat mongolskými. Pouze je pozměnil v Čingischánově duchu. Zaručil v nich např. vlastnická práva majitelům půdy, snížil daně a zlepšil dopravní infrastrukturu. Zmírnil přísné zákony Sungů a omezil hrdelní zločiny téměř na polovinu – z dvě stě třiceti tři na sto třicet pět a také veřejných poprav (které však nesloužily jako veřejná podívaná) bylo za rok méně ve srovnání s dnešní Čínou nebo Spojenými státy.¹⁵⁸ Také se snažil omezovat fyzické tresty a nahrazovat je pokutami. Pokud viník činů litoval, mohl být amnestován. Mučení bylo zastoupeno pouze bitím rákoskou a bylo třeba mít pro něj důkazy. Snaha byla vyřizovat přestupky na nižší úrovni, v rámci rodiny nebo profese.¹⁵⁹

V oblasti státní správy byl zrušen systém státních zkoušek¹⁶⁰ a zavedeno dosazování do úřadů dle schopností. Úřady byly často obsazovány cizinci a bylo možné je získat i z nejnižšího postavení, podobně jako za Čingischána¹⁶¹ Velký důraz byl kladen na nezkorumpovanost úředníků, v případě braní úplatků byli

¹⁵⁴ Do jurty šla také porodit jedna z Kublajchánových žen (The Cambridge History of China, 2008, s. 457).

¹⁵⁵ Weatherford, 2006, s. 245 – 246.

¹⁵⁶ Mléko těchto klisen bylo rozptylováno do větru 26. dne 8. měsíce, aby uvedlo do souladu všechny duchy s Kublajchánovou zemí (Rutt, 1972, s. 203). Blíže k Marcu Polovi a jeho cestách po Asii viz jeho cestopis Milion.

¹⁵⁷ The Cambridge History of China, 2008, 416.

¹⁵⁸ Weatherford, 2006, s. 247.

¹⁵⁹ Dto, s. 248, také The Cambridge history of China, 2008, s. 453.

¹⁶⁰ V Jüanu byly úřednické zkoušky z klasických a historických děl zavedeny roku 1315 Bujantu-chánem (císař Žen-cung, 인종, 仁宗). Zkoušky byly dvojí: jedny pro Mongoly a západní Asiaty a druhé pro severní a jižní Číňany (International Journal of Korean History, 2002, s. 66).

¹⁶¹ Weatherford, 2004, s. 250. Toto zřejmě neplatilo zcela, poněvadž Kublajchán si potřeboval udržet kontrolu nad celým územím. Proto rozdělil obyvatelstvo své říše do tří skupin, přičemž tou nejnižší vrstvou byli právě dobytí obyvatelé jižní Číny, kteří tak ztratili možnost získat nejdůležitější úřady (The Cambridge History of China, 2008, s. 428).

tvrdě trestáni. Levý a pravý ministr společně vedli šest ministerstev a radili se Kublajchánem. Také byli určeni zvláštní úředníci (*darugači*), kteří kontrolovali činnost provinčních úředníků.¹⁶² Administrativa fungovala na principu malých *churultajů*, které se denně scházely a musely o problémech diskutovat, dokud nedosáhly shody.¹⁶³

Oficiálním náboženstvím Kublajchánovy říše byl buddhismus, ale jiná náboženství mohla být svobodně vyznávána.¹⁶⁴ Během jeho vlády byly překládány do mongolštiny klasické konfuciánské knihy, jako například Kniha synovské oddanosti¹⁶⁵ nebo Kniha dokumentů.¹⁶⁶ Buddhištičtí kněží byli vyjmuti z povinnosti platit daně a dvůr zhraňoval prostředky na stavbu či opravu buddhistických klášterů. V pozdější době jeho vlády prováděli taoističtí kněží ceremonie a obřady spojené s taoismem. Nestoriánští křesťané se uplatnili ve vládě i na Kublajchánově dvoře.^{167, 168}

Za Kublajchána byly budovány školy a došlo k oživení akademie Chan-lin¹⁶⁹, kde působili největší učenci, zabývající se konfuciánskými klasiky, ale také historici či malíři. V roce 1269 nechal Kublajchán založit v Ta-tu Mongolskou jazykovou školu a o dva roky později Mongolskou státní univerzitu. Za jeho chanátu došlo k podpoře knihtisku, kdy byla akademiím darována půda, jejíž výnos měl být použit k tisku knih.

Kublajchán podporoval zemědělství a snažil se zaměstnávat schopné agronomy, kteří učili rolníky, jak zvýšit výnos jejich polí. Zároveň byly vydávány

¹⁶² Ministerstva fungující v Jüanu: Ministerstvo pro personál, které dohlíželo na činnost civilních úředníků, Ministerstvo pro příjmy, které provádělo sčítání obyvatelstva, vybíralo daně a tribut a regulovalo oběh peněz, Ministerstvo obřadů, které mělo na starosti dvorní ceremonie, oslavy, hudbu, obřady s obětováním a zábavu, Ministerstvo války, které vydávalo válečné rozkazy, řídilo kolonie a poštovní stanice, rozhodovalo o vydávání vojenských zásob a cvičilo armádu, Ministerstvo spravedlnosti, které se staralo o dodržování zákonů a řídilo věznice, a Ministerstvo veřejných prací, které opravovalo pevnosti, hospodařilo s veřejnými pozemky a přehradami a vymýšlelo pravidla pro řemeslníky (The Cambridge History of China, 2008, s. 427).

¹⁶³ Weatherford, 2006, s. 250.

¹⁶⁴ Toto ale neplatilo vždy a v plném rozsahu. V Kublajchánově vládě bylo mnoho schopných muslimů, ale kvůli všeobecné nenávisti k muslimům (a také jejich relativně velké moci) v Číně byl nucen od přelomu 70. a 80. let 13. století do roku 1287 zavádět „protimuslimská“ opatření. Roku 1280 například zakázal muslimský způsob porážení ovcí pod trestem smrti. Oslabování byli také taoisté (The Cambridge History of China, 2008, s. 481).

¹⁶⁵ 효경, 孝經 (Siao t'ing)

¹⁶⁶ 서경, 書經 (Šu t'ing)

¹⁶⁷ The Cambridge History of China, 2008, s. 462.

¹⁶⁸ Zde je třeba vzít v úvahu, že Mongolů bylo zhruba padesátkrát méně nežli obyvatel Jižní Číny, o zbytku říše nemluvě. Bylo nutné, aby Kublajchán vyšel vstříc požadavkům všech a včlenil co možná největší počet národností do své administrativy (Breuker, 2010, s. 63).

¹⁶⁹ 한림원, 翰林院

roční zprávy o zemědělských aktivitách a byly stavěny sýpky pro uskladnění přebytku sklizně pro případ potravinové nouze. Opak přístupu Čingischána k rolníkům dokazuje Kublajchánův výnos, zakazující pohyb zvířat nomádů po obdělávané půdě.¹⁷⁰

Také usiloval o vytvoření jediné abecedy, kterou by bylo možné zapsat všechny jazyky světa. Tento úkol svěřil buddhistickému lámovi 'Pchags-povi, a tak byla vynalezeno roku 1269 kvadrátní písmo o jedenačtyřiceti písmenech, odvozených z tibetské abecedy. Přes označení nového písma za státní a Kublajchánovu snahu jej používat v oficiálních dokumentech však toto písmo nikdy nenahradilo mongolské ujgurské písmo nebo čínské znaky a vytratilo se s pádem dynastie Jüan.¹⁷¹

Veřejné školy byly zakládány i pro rolníky, kteří se v zimě mohli učit místo pro ně nepraktické klasické čínštiny hovorový jazyk. Rolníci byli uspořádáni do jednotek o zhruba padesáti domácnostech (*še*), které dohlížely na lokální hospodářství, zavlažování a produkci hedvábí, zajišťovaly zásoby potravin a měly rozsáhlé pravomoci, včetně zajištění vzdělání svým dětem.¹⁷² Před nástupem Kublajchána byly daně pevně stanoveny a platily se jednou ročně v obilí. Rolníci museli navíc platit podobně jako ostatní obyvatelstvo daň z hlavy a podléhali mobilizaci pro projekty v infrastruktuře. Kublajchán si byl vědom těžkého daňového břemene a příležitostně rolníkům odpustil daně ve prospěch mobilizace.¹⁷³

Kublajchán si vážil řemeslníků, protože mezi Mongoly jich bylo pramálo, a propůjčil jim vysoký společenský status, který předtím neměli. Stanovil pro ně vysoké platy, přiděly potravin a oblečení a výjimky z mobilizace. Také jim bylo dovoleno vyrábět pro svůj vlastní prodej, pokud plnili své roční kvóty mongolskému dvoru. Byla však stanovena podmínka, že řemeslo musí být dědičně předáváno.¹⁷⁴

Rovněž obchodníkům se dařilo dobře. Seskupovali se obchodních asociací, *ortoghů*, které se hlavně skládaly hlavně z muslimů, a byly jim poskytovány nízkourokové půjčky, z nichž byly financovány zejména obchodní karavany. Za

¹⁷⁰ The Cambridge History of China, 2008, s. 447.

¹⁷¹ Dtto, s. 466.

¹⁷² Dtto, s. 447. Skutečnost zajištění vzdělání pro „obyčejné“ lidi zde vykazuje obrovský pokrok před Evropou.

¹⁷³ Dtto, s. 448.

¹⁷⁴ Dtto, s. 448 – 449.

Kublajchánovy vlády došlo k radikálnímu rozšíření papírových peněz, které byly údajně z morušové kůry v podobě papíru. Každý obchodník měl právo vyhlásit bankrot, ale ne více, jak dvakrát.¹⁷⁵ Mongolská říše vytvořila první promyšlený mezikontinentální poštovní systém na světě (*jam*). Za Kublajova chanátu bylo více než tisíc čtyři sta poštovních stanic.¹⁷⁶ Poštovní kurýr mohl denně urazit až 250 mil.¹⁷⁷

Kublajchán nechal stavět nemocnice, do kterých byli umístěni převážně muslimští lékaři, kteří vystudovali na nově založené Lékařské akademii.¹⁷⁸ Také lékaři byli často vyjmuti z mobilizační povinnosti. Muslimové z celé říše přicházeli studovat astronomii a ucelovali informace o svých cestách do Evropy, takže také kartografie dosáhla nemalých úspěchů.¹⁷⁹

Je zřejmé, že Kublajchánova politika s sebou nesla také obtíže. Nové projekty vyžadovaly finanční prostředky, které vybírané daně nestačily pokrývat. V 70. letech 13. století byl zvýšen počet domácností, povinných odvádět daně, vyšší sazby byly uvaleny na obchodníky a některé výrobky byly zakázány soukromému prodeji. Obyvatelé podmaněného území Jižních Sungů, nesouhlasící s jeho politikou, se bouřili a došlo k několika povstáním, například roku 1281 potlačila mongolská vojska povstání asi dvaceti tisíc rebelů.¹⁸⁰

Čínská elita, které nově zavedená administrativa a zrušení státních zkoušek nepřálo, mohla buď s Mongoly spolupracovat, nebo opustit veřejný život. Aby se jim nechtělo podnikat činnosti proti chánovi, snažil se je Kublaj dosadit do některých vládních kanceláří, akademie Han-lin, archívů a dalších institucí.¹⁸¹

Armáda byla tvořena desetitisícovými vojenskými jednotkami, tvořenými především jezdectvem, pěchota byla složena především z čínských vojáků. Brannou povinnost měli všichni dospělí mongolští muži a některé čínské rodiny byly určeny za dědičně vojenské. Rekrutování Číňanů do armády bylo poněkud problematické z důvodu jejich nejisté loajality. Dvůr měl například monopol na

¹⁷⁵ Weatherford, 2006, s. 251.

¹⁷⁶ Dohromady měly k dispozici zhruba 50 000 koní, 1400 volů, 6700 mul, 4000 povelů, téměř 6000 lodí, přes 200 psů a 1150 ovcí (The Cambridge History of China, 2008, s. 450).

¹⁷⁷ Breuker, 2010, s. 59. Míle činila za dynastie Sung 405 – 486 metrů.

¹⁷⁸ Tchaj- jüan (太原)

¹⁷⁹ The Cambridge History of China, 2008, s. 451 – 452.

¹⁸⁰ Dto, s. 476.

¹⁸¹ Dto, s. 452. Kublajchán si tak snažil „udobřit“ konfuciánské učence, kteří kvůli zrušení tradičních úřednických zkoušek a změně systému většinou přišli o své tradiční posty. Údajně byli na mongolském společenském žebříčku na 9. místě nad žebráky, ale pod prostitutkami (Weatherford, 2006, s. 273).

prodej a nákup bambusu, takže Číňané, kteří by z něj mohli vyrábět luky a šípy, jej jinak nemohli získat. Přísně byl regulován také obchod s koňmi.¹⁸²

Dobu Kublajchána lze označit za zlaté období čínského dramatu. Celkem vzniklo asi šest set her, z nichž sto šedesát se zachovalo. Hry byly často vytvářeny v hovorovém jazyce, takže byly dostupné široké veřejnosti.¹⁸³ Jejich popularitě napomáhala také jejich pestrost, kdy se mluvené slovo střídalo se zpěvem, tancem a akrobatickými výstupy.

Po Kublajchánově smrti se za třicet devět let na jüanském trůně vystříдалo devět chánů, ale říše již nikdy nedosáhla takového věhlasu, jako za jeho života. Císař ši-cu ponechal svým následovníkům říši velkou, ale sociálně a národnostně nejednotnou, s chronickými finančními problémy.¹⁸⁴

2.2 Politické vztahy Korja a Jüanu a jejich vliv na Korjō

Jednou z hlavních charakteristik doby mongolské nadvlády bylo držení korunní princové Korja pod denním dohledem na mongolském dvoře v Ta-tu a jejich svatby s mongolskými princeznami.¹⁸⁵ Tato tradice pokrevní spřízněnosti byla započata synem krále Kodžonga, který po návratu z mongolské říše roku 1260 stal králem Wöndžongem.¹⁸⁶ Za vlády následujícího panovníka, krále Čchungnjöla, který se oženil s jednou z Kublajchánových dcer, došlo k posílení vztahů Korja a Jüanu. Kublajchán požadoval, aby korunní princové Korja zůstávali na jüanském dvoře, kde se také vzdělávali, dokud nebudou dosazeni na trůn.¹⁸⁷

Králové Korja byli nuceni užívat královská jména, která vyjadřovala podřízenost k mongolským titulům a zahrnovala znak *čchung*.¹⁸⁸ Nesměli ani užívat obvyklých honorifikačních ani posmrtných titulů. Společně s faktem, že trávili čas u „nepřátel“ jako korunní princové a měli za manželku Mongolku, těšili se malé autoritě, potřebné k formulaci a implementaci národní politiky. Navíc byli dosazováni a sesazováni z trůnu podle momentální situace v Ta-tu. Kupříkladu

¹⁸² The Cambridge History of China, s. 452 – 453.

¹⁸³ Weatherford, 2006, s. 253 – 254.

¹⁸⁴ The Cambridge History of China, 2008, s. 492.

¹⁸⁵ Pouze Korejci a Ujgurové měli tuto výsadu (Weatherford, 2004, s. 117).

¹⁸⁶ Wanne uvádí, že svatba budoucího krále Wöndžonga s Kublajchánovou dcerou byla na Wöndžongovo naléhání, který si takto chtěl upevnit moc (s. 240).

¹⁸⁷ Zde ovšem zaujímal pasivní postavení a byli tedy spíše „královskými zeti.“

¹⁸⁸ 충 (忠). Přítomnost tohoto znaku ve jméně lze pozorovat od krále Čchungnjöla (충렬, 忠烈, vl. 1274 - 1308), který ale strávil většinu doby své vlády v Jüanu, až po krále Čchungdžonga (충정, 忠定, vl. 1348 – 1351).

král Čchungnjöl byl donucen abdikovat ve prospěch svého syna Čchungsöna, ale byl znovu dosazen o sedm měsíců později. Král Čchunghje (vl. 1330 – 1331, 1340 - 1344)¹⁸⁹ byl ani ne po dvou letech vlády sesazen a vzat do Jüanu a tato situace se opakovala o dekádu později.¹⁹⁰

Ač byla královská moc od krále Čchungnjöla svatbami s mongolskými princeznami posílena, přesto se faktická moc králů Korja odvíjela od momentální situace v Ta-tu. Pro krále bylo tedy nezbytné si zajistit loajální poddané, jakými byli například cizinci, kteří neměli v Korju žádné jiné vazby, nežli na krále či královnu. Byli tedy na něm závislí a oslabením jeho moci by byla rovněž oslabena jejich prestiž.¹⁹¹ Král měl však určitá nezadatelná práva také ve vztahu k jüanské politice, například se mohl účastnit *churultaje* pro volbu nového chána.¹⁹²

Jak již bylo uvedeno výše, hlavním Kublajchánovým záměrem v souvislosti s podrobením si Korejského poloostrova byly další výboje na východ a dobytí Japonska. K tomuto účelu byla roku zřízena instituce Sekretariát pro výpravy na východ¹⁹³, v jejímž čele byl formálně korejský král, ale fakticky byl řízen mongolskými *darugači*.¹⁹⁴ Sekretariát byl zachován i po skončení výbojů do Japonska a stal se prostředkem kontroly vnitřních záležitostí Korja.¹⁹⁵ Sekretariát měl pět hlavních kancelářů, které se zabývaly vojenskými a právními problémy, týkajícími se Jüanu a jeho zájmů v Korju.¹⁹⁶ Sekretariát fungoval až do roku 1365.¹⁹⁷

Pod přímou správou vládních úředníků vyslaných z Jüanu byla komanderie Tongnjöngbu poblíž Pchjōngjangu.¹⁹⁸ Dále byl vyslán generální guvernér pro oblast Ssangšōng čchongkwanbu¹⁹⁹ a generální guvernér pro provincii Tchamna (ostrov Čedžudo), který zde byl zodpovědný za chov koní.

¹⁸⁹ 충혜, 忠惠

¹⁹⁰ International Journal of Korean History, 2002, s. 29.

¹⁹¹ Dtto, s. 58. Blíže k cizincům v Korju viz dále.

¹⁹² Zhao, 2008, s. 203.

¹⁹³ 정동 행정 (征東行省).

¹⁹⁴ *Darugači* znamená v mongolštině „ten, kdo dává pečeť“, zde tedy hlavní úředníci nebo dohlážitelé (International Journal of Korean History, 2002, s. 64).

¹⁹⁵ Breuker, 2010, s. 55.

¹⁹⁶ Wanne, 1972, s. 239.

¹⁹⁷ Henthorn, 1963, s. 122.

¹⁹⁸ 동녕부 (東寧府). Kang, 2006, s. 166.

¹⁹⁹ 쌍성총관부 (雙城總管府). Tato správní oblast společně s oblastí Tongnjōng-pu byly založeny již roku 1258 v souvislosti s odporem místního obyvatelstva proti mongolským nájezdům. Dostupné z WWW: http://en.wikipedia.org/wiki/Sambyeolcho_Rebellion, [online]. [cit. 2013-04-20].

Úřady generálního guvernéra v provincii Tchamna a správce komanderie Tongnjongbu byly zrušeny za krále Čchungnjöla²⁰⁰, zatímco úřad generálního guvernéra oblasti Ssangsong čchongkwanbu byl zachován.²⁰¹ Všeobecně došlo od roku 1301 k restrukturalizaci a přejmenování vládních institucí.²⁰² Co se však týkalo ostatních *darugači*, dosazených do Korja na dobytých územích Kublajchán je odvolal ve čtvrtém roce vlády krále Wöndžonga, protože jakmile se ten oženil s jeho dcerou, byla vnitřní politika Korja ovlivňována skrze mongolské princezny.²⁰³

Korjō bylo nominálně nezávislým státem, přesto muselo strpět vměšování Jüanu do své vnitřní politiky, jednak skrze výše uvedené instituce, jednak skrze nově ustavený titul krále Šenjangu.²⁰⁴ Ten byl vybírán ze sesazených králů Korja nebo z pokrevně spřízněných princů, kteří si mohli činit nároky na trůn, a oslaboval moc korejského krále.²⁰⁵ Měl také dohlížet nad Korejci, žijícími v oblasti Liao-tungu.²⁰⁶ Absence jediné politické autority vyvolávala také ekonomickou dezintegraci. Vládnoucí administrativa byla postupně schopna zvládnout pouze základní úkony.

Podobně jako v Jüanu byl výběr úředníků založen nikoli na dědičném nebo společenském postavení, ale dle schopností a zásluh, což vyvolávalo nespokojenost v řadách aristokracie. Výjimkou byli pouze dosazovaní *darugači* nebo nesvobodní lidé, kteří úřad získat nemohli. Důraz byl také kladen na transparentních principech fungování úřadů.²⁰⁷ Jako ve zbytku říše, platil Kublajchánův zákoník *jasa* také v Korju.²⁰⁸

Platy civilních a vojenských úředníků se odvíjely od doby krále Mundžonga (vl. 1019 – 1083)²⁰⁹ od jejich pracovní náplně, nikoli od jejich úřednické hodnosti nebo společenského postavení. Dle přidělené pozice jim byla

²⁰⁰ Han, 2010, s. 332.

²⁰¹ Kang, 2006, s. 166.

²⁰² International Journal of Korean History, 2002, s. 1.

²⁰³ Zhao, 2008, s. 200.

²⁰⁴ 심양왕 (瀋陽王), korejsky Simjang. Šenjang se nachází v Mandžusku. Titul byl udělen poprvé králi Čchungšönovi roku 1307 nebo 1308 s trváním do roku 1310. Poté byl od roku 1310 do roku 1388 udělován titul *simwang* (심왕, 瀋王). Dostupné z WWW: <http://ko.wikipedia.org/wiki/%EC%8B%AC%EC%96%91%EC%99%95>, [online]. [cit. 2013-04-20].

²⁰⁵ Grayson, 1989, s. 121.

²⁰⁶ Tam žilo zhruba sto tisíc Korejců. Někteří byli starousedlíci a jiní se tam dostali během mongolských nájездů (Wanne, 1972, s. 239).

²⁰⁷ Breuker, 2010, s. 56.

²⁰⁸ Dtto, s. 63.

²⁰⁹ 문종, 文宗

také přidělována státní půda a otroci. Navíc byly civilním i vojenským úředníkům přidělovány čestné úřednické tituly, převzaté z tchangské a sungské Číny. Roku 1276 určil dvůr daně pro úředníky, které se odvíjely od třídy jejich čestných titulů, a tyto se postupně staly primárním měřítkem postavení v byrokracii pozdního Korja.²¹⁰

Za mongolské nadvlády se z důvodu administrativní i vojenské potřeby zvýšil počet vyšších úředníků, což negativně ovlivnilo jejich prestiž. Oproti období raného Korja již nebylo více vládních postů obsazováno jedním úředníkem.²¹¹ Od vlády krále Čchungsöna (vl. 1298 a 1308 – 1313)²¹² korespondoval čestný úřednický titul s přidělenou úřednickou hodností. Neexistovala však pevná kvóta pro počet úředníků v byrokratickém aparátu a mnoho lidí mohlo získat titul ještě před skutečným přiřazením na pozici. Podobný systém fungoval také v Jüanu, který jej převzal z tchangské a sungské Číny. Přes tyto změny však přetrvával vliv dřívějšího uspořádání ve smyslu prestiže vyplývající z určité přidělené pravomoci.²¹³

Král Čchungsön byl schopný panovník s ambiciózními plány na politické a ekonomické reformy. Byl však ve své reformní činnosti omezován²¹⁴ aristokratickými úředníky, vztahy se Sekretariátem pro výpravy na východ a případně i jüanským dvorem. Navíc podobně jako jeho předchůdce král Chungnjöl strávil většinu doby své vlády v Kublajchánově letním sídle v Šang-tu.²¹⁵ Za vlády svého syna Čchungsuka bylo roku 1332 rozhodnuto o přičlenění Korja k Jüanu. Významný neokonfuciánský učenec I Če-hjön²¹⁶ se snažil zemi zachránit a poslal dopis chánu Tug Temürovi (vl. 1328 – duben 1239 a září 1329 - 1332), který údajně po jeho přečtení ihned přestal trvat na svém původním záměru.²¹⁷

²¹⁰ International Journal of Korean History, 2002, s. 3 – 14.

²¹¹ Například držitel úřad 2. stupně čöngdang munhak (정당 문학, 政堂文學) byl zároveň ministrem (sangšö, 상서, 上書) šesti ministerstev, ale za mongolské nadvlády tyto posty obsadili dva úředníci. V Korju byl tento systém praktikován, ale uzákoněn až roku 1356. (dtto, s. 16 - 20).

²¹² 충신, 忠宣

²¹³ International Journal of Korean History, 2002, s. 18 – 23.

²¹⁴ Projüanská vláda jej dokonce i po rezignaci na vládu ve prospěch svého syna Čchungsuka (충숙, 忠肅, 1313 – 1330 a 1332 – 1339) poslala na čtyři roky do exilu do Tibetu (Rutt, 1972, s. 208).

²¹⁵ 상도, 上都, dnešní Kchaj-pching

²¹⁶ 이제현 (李齊賢)

²¹⁷ V Korjose se praví, že při tom užíval části z Doktríny Středu (중용, 中庸, český přepis Čung-jung) a operoval loajalitou Korja jak posíláním tributu, tak vojenskou pomocí Jüanu v případě

2.3 Hospodářství Korja za nadvlády Jüanu

Hospodářství Korja se řídilo požadavky Jüanu. V souvislosti s plánovanými výpravami do Japonska bylo zapotřebí zmobilizovat velké množství lidských i materiálních zdrojů. Ostrov Tchamna byl přeměněn v chovnou stanici na pěstování koní a administrativně podléhal Jüanu. Zprávy ohledně sčítání lidu byly posílány pro přehled do Jüanu.²¹⁸

Dalším charakteristickým rysem doby mongolské nadvlády byla povinnost pravidelného zasílání tributu. Tento tribut se lišil od tributu posílanému do Liaa, Ťinu či k Sungům, kdy byl součástí diplomatické a kulturní výměny, a zatěžoval ekonomiku i společnost Korja společně s přípravami na vpád do Japonska.²¹⁹

Dvůr Jüanu požadoval od Korja rozličné komodity, počínaje zlatem, stříbrem, ženšenem, papírem, léčivy a seladonem až po sokoly, jestřáby, sviště, vydry a lidský tribut, jako byli eunuši, řemeslníci a krásné dívky.²²⁰ Například na chytání sokolů byly zřízeny zvláštní stanice (*ũngpang*) po celé zemi. Zde zaměstnaní úředníci se těšili zvláštním privilegiím, což vyvolávalo pohrdání.²²¹ Na ostrově Čedžudo se pěstovaly koně pro tribut či obchod s Jüanem.

Je zřejmé, že za podmínek, kdy korejští obchodníci mohli volně obchodovat v Jüanu a jüanští obchodníci v Korju, obchod s Jüanem vzkvétal. Díky Mongoly zabezpečeným mongolským obchodním cestám a jejich rozsahu mohli korejští kupci bezpečně cestovat za obchodem a najít trhy pro své zboží ve střední a jihovýchodní Asii, ale dokonce i v Evropě.²²² Obchodní cesty šly také druhým směrem a díky obchodu Jüanu s Araby mohla být do Korja prostřednictvím *ortoghů* dovážena bavlna či střelný prach.²²³ Umožnily také pohyb cestovatelů do Korja.²²⁴

Projüanští aristokraté neváhali obchodovat přímo s jüanským dvorem pro své osobní obohacení.²²⁵ Někdy využívali spojení přímo s Mongoly v Korju, kteří

nepokoju. Také naznačil, že Korjō je ve srovnání s mongolskou říší pouze malou zemí s mizivým užitekem pro Jüan (Rutt, 1972, s. 209 – 210).

²¹⁸ Breuker, 2010, s. 56.

²¹⁹ I Čang-jong (이장용, 李藏用, 1201 - 1272), velvyslanec k jüanskému dvoru, se opakovaně pokoušel mongolské požadavky snížit (Lee, Peter H., 1993, s. 349).

²²⁰ Breuker, 2010, s. 57.

²²¹ Wanne, 1972, s. 241 – 242.

²²² Breuker, 2010, s. 58.

²²³ Wanne, 1972, s. 247.

²²⁴ Breuker, 2010, s. 60.

²²⁵ Wanne, 1972, s. 239.

sem přišli jako osobní doprovod princezen, ale pak se zde usadili a stali se mocnými a bohatými.²²⁶

Výměna s Jüanem také zahrnovala výměnu zručných řemeslníků, úředníků, správců, techniků atd. v rámci celé mongolské říše, díky čemuž došlo ke spojení Korja s dnešním Íránem²²⁷ přes střední Asii.

Většina orné půdy byla rozdělena mezi úředníky s aristokratickým původem, kteří měli zvláštní zájem na pokračování korjöské dynastie. Největším vlastníkem půdy byla královská rodina s tři sta šedesáti pozemky roztroušenými po celém Korju a králové obdarovávali půdou své oblíbence za reálné či fiktivní služby, čímž upevňovali svou vlastní moc.²²⁸ Zvláště za nadvlády Jüanu byl markantní nárůst půdy v soukromém vlastnictví.

Soukromá půda byla členěna do několika kategorií. Prvním typem byla půda, ze které byla státem vybíraná úroda, jako například půda vlastněná královskou rodinou a významnými úředníky, kterou obdělávali svobodní rolníci, od nichž vybíral daně stát přímo pro vlastníky. Druhým typem byla opět půda vlastněná královskou rodinou, kterou obdělávali soukromí otroci nebo nájemní rolníci, a od nichž královští otroci vybírali úrodu. Pokud ztratili úředníci svůj úřad, ztratili rovněž své pozemky. Třetím typem byla půda vlastněná místními úředníky a buddhistickými mnichy, obdělávaná najatými rolníky a otroky. Tato půda byla spravovaná nezávisle na státní moci. Dle spravované půdy se odvíjela úřednická moc, což sice nezpůsobilo pád dynastie Wang, ale problémy mezi úřednictvem a sociální dezintegraci.²²⁹

Roku 1279 si Kublajchán zcela podmanil dynastii Jižní Sung a chtěl ve výbojích pokračovat ve Střední Asii, Evropě a dobýt Japonsko.²³⁰

2.4 Výpravy Jüanu do Japonska a jejich vliv na Korjö

Poté, co se korjöský dvůr vzdal a odstěhoval se zpět do Kägjöngu, měl Kublajchán možnost realizovat svůj záměr připojení Japonska ke své říši, v čemž mělo Korjö pomoci. Korjö se však nechtělo stát prostředníkem mezi oběma

²²⁶ Například Kelingkchou, Inhu či Čang Sunnjöng. Kelingkchou byl také součástí promongolské politické frakce (Han, 2010, s. 334).

²²⁷ Írán (Persie) byl tehdy v letech součástí mongolského Ílchanátu (1256 – 1335).

²²⁸ Wanne, 1972, s. 241. Hranice některých těchto pozemků v pol. 14. století byly údajně určeny „horami a řekami.“

²²⁹ Hatada, 1974, s. 55 – 56.

²³⁰ Han, 2010, s. 333.

zeměmi a roku 1266 chystanou diplomatickou misi Kublajchánovi rozmluvilo, varuje před zrádností vod okolo japonských břehů.²³¹ Kublajchán se však svého plánu nevzdal a roku 1268 vyslal další poselstvo do Japoska, kde již byli Korejci zastoupeni. Regent japonského šóguna Hójó Masamura se však nehodlal stát mongolským vazalem a poselstvo odmítl, stejně jako další poselstva v letech 1271 a 1272 a Kublajchán se rozhodl pro vojenský útok.²³²

Protože Mongolové na moři příliš zdatní nebyli, Kublajchánovy ambice dobýt Japonsko měly být dosaženy pomocí korejských lodí, přístavů, zásob, námořníků a vojáků. Kublajchán vznesl své požadavky na mobilizaci a stavbu lodí, ale bylo ještě třeba porazit vzdorující jednotky Sambjölčcho. To se roku 1273 spojeným silám Jüanu a Korja podařilo, avšak za cenu zničení sto třiceti dvou lodí, určených pro výpravu do Japonska, kdy osmdesát pět z nich bylo zničeno rebely, a zbytek byl potopen v důsledku bouře.²³³

Poté byla navázána spolupráce Korja a Jüanu v přípravě na invazi. Flotily byly připraveny v šesti přístavech na jihu Korja a roku 1274 již překročila jüanská průzkumná skupina řeku Jalu. Pro obě výpravy v letech 1274 a 1281²³⁴ zhotovili Korejci zhruba devět set lodí, které mělo obsluhovat patnáct tisíc mužů. Pro první výpravu bylo rekrutováno pět tisíc korejských vojáků a pro druhou deset tisíc.²³⁵

První výprava vyrazila v říjnu z přístavu Happcho²³⁶ a zaútočila na japonský ostrov Cušima. Za několik dní přistála na ostrově Iki. V polovině listopadu dosáhla pobřeží u města Hakata. Japonci nemohli konkurovat mongolským samostřílům a katapultům a jejich vojevůdci nebyli natolik zkušení, jako mongolští, přesto postavili obranná opevnění a měli výhodu domácího prostředí.²³⁷ Po úspěšném jednodenním boji se mongolští velitelé rozhodli přemístit své lodě, aby zamezili překvapivému nočnímu útoku.²³⁸ Strhla se však bouře a vyděšení Mongolové naléhali na korejské spolubojovníky, aby obrátili

²³¹ The Cambridge History of China, 2008, s. 437.

²³² Dtto, s. 437.

²³³ Henthorn, 1963, s. 121.

²³⁴ Mapy obou výprav viz Příloha.

²³⁵ Dtto, s. 121. Hatada uvádí ta samá čísla a navíc 15 000 *sőků* válečného proviantu (s. 54).

²³⁶ 함포, dnešní Masan.

²³⁷ The Cambridge History of China, 2008, s. 442.

²³⁸ Henthorn, 1963, s. 122. Podle Weatherforda to mohlo být také proto, že o zemi neměli žádné zpravodajské informace (s. 257).

lodě na otevřené moře, což se jim stalo osudným: několik set lodí bylo bouří rozmetáno a asi třináct tisíc mužů přišlo o život.²³⁹

S druhou výpravou do Japonska Kublajchán vyčkal do dobytí Sungů. Poslal sice ještě jednu diplomatickou misi do roku 1275, ale Japonci nechali mongolské vyslance ihned popravit.²⁴⁰ Král Čchungnjöl zaslal Kublajchánovi misi s vysvětlením, že Korjō si další výpravy nemůže dovolit, ale setkal se s tvrdým odmítnutím.²⁴¹

V květnu roku 1281 byly vypraveny dvě flotily, jedna, čítající tři tisíce pět set lodí se statisícem mužů, vyplula z jižní Číny a druhá menší s devíti sty loděmi a posádkou okolo čtyřiceti tisíc mužů²⁴² vyrazila opět z přístavu Happcho. Velení bylo korejsko-mongolsko-čínské. Menší flotila měla zaútočit na ostrov Iki, zatímco druhá se k ní měla připojit a společně měly zaútočit na zbytek Japonska. Větší flotila však měla zpoždění, a když se konečně setkaly u ostrova Kjúsú, museli čelit neshodám ve velení Číňanů a Mongolů.²⁴³ Bojovaly po dva měsíce, ale poté je potkal však stejný osud jako první výpravu a polovinu lodí rozprášil tajfun, nazývaný *amikadze* (božský vítr).²⁴⁴

Počet odhadovaných obětí z Korja je v první výpravě asi polovina nasazených mužů, v druhé výpravě zhruba třetina. Od dalších invazí Kublajchán upustil z důvodu výpravy do Čampy (dnešní střední a jižní Vietnam) a Tongkinu (severní část dnešního Vietnamu) a vzpourou prince Najana.^{245, 246}

Vliv těchto výprav na Korjō byl pochopitelně ničivý. Země se vzpamatovávala z nájezdů, a když byly známy požadavky Kublajchána ohledně výprav, byla situace natolik špatná, že „*všichni farmáři jedli trávu a listí ze stromů.*“²⁴⁷ V takové době museli Korejci postavit stovky lodí, vybavit je

²³⁹ The Cambridge History of China, 2008, s. 442.

²⁴⁰ Dtto, s. 442.

²⁴¹ Lee, Kenneth B., 1997, s. 74.

²⁴² The Cambridge History of China uvádí celkem 100 000 vojáků, 15 000 korejských námořníků a 900 lodí (s. 482). Wanne uvádí celkem 140 000 vojáků (s. 239), Hatada rovněž (s. 54) a Lee, Kenneth B. celkem 150 000 vojáků (s. 74).

²⁴³ The Cambridge History of China, 2008, s. 484.

²⁴⁴ 신풍, 神風

²⁴⁵ Princ Najan byl aristokrat a potomek Čingischánova nevlastního bratra Belgüteje ve čtvrté generaci, žijící v Liaotungu. Kublajchán roku 1284 zcela převzal kontrolu nad Liaotungem a princ Najan, podporován Kublajchánovými odpůrci. Vzpoura byla nakonec roku 1289 potlačena, k čemuž přispěly také korejské jednotky. Dostupné z WWW: <http://history.cultural-china.com/en/46H7949H12791.html>, [online]. [cit. 2013-05-01].

²⁴⁶ Henthorn, 1963, s. 122.

²⁴⁷ Hatada, 1974, s. 54.

posádkou, naložit proviantem a sehnat požadované vojsko. A jak víme, za pár let se toto všechno opakovalo kvůli druhé výpravě a v mnohem větším měřítku.

2.5 Vliv nadvlády Jüanu na společnost Korja

Okolo Sekretariátu pro výpravy na východ se utvořila zvláštní třída koloniálních správců, kteří vyrostli a byli vzděláni v Korju, ale zároveň byli zběhlí v jüanské administrativě. Ti nejspokojnější mohli jít za kariérou do Jüanu nebo dokonce ještě dál, ale v zásadě bylo pro Jüan výhodné, aby zůstali a podíleli se na řízení země.²⁴⁸

Celkově se množství cizinců, kteří přišli do Korja během mongolské nadvlády, odhaduje na několik desítek tisíc. Mezi nimi byli Mongolové, sungští Číňané, střední a západní Asiaté, kteří se v první generaci ženili s příslušníky vážených korjöských aristokratických rodů.²⁴⁹ Tato doba znamenala pro Korjō díky Jüanu období otevřenosti a seznamování se s jinými kulturami, jazyky a náboženstvími.

Ne všichni cizinci, kteří přišli do Korja, se zde usadili natrvalo. *Darugači* a úředníci sloužící v komandériích přicházeli do Korja na dva až tři roky. Z těch, co se v Korju usídlili natrvalo, bylo osm z první generace (čtyři Mongolové a čtyři západní Asiaté²⁵⁰ a čtyři z druhé generace). Ti, co se těšili privilegovanému postavení v rámci Jüanu, jako Mongolové a Ujguři, byli zvýhodněni daňově, při jmenování do funkce nebo při soudních sporech, ale i v tomto systému existovalo mnoho výjimek.²⁵¹

Mnoho cizinců přišlo do Korja jako doprovod mongolských princezen, ale v Korju zůstali natrvalo a byli zaměstnáni jako poslové do Jüanu, překladatelé²⁵² z mongolštiny či čínštiny nebo byli povýšeni do funkcí generálů, kdy se také využívalo jejich znalosti situace v Číně. Příkladem jsou dva průvodci princezny Čeguk²⁵³, manželky budoucího krále Čchungnjöla, Mongol In Hu²⁵⁴ a Ujgur

²⁴⁸ Breuker, 2010, s. 55.

²⁴⁹ Dito, s. 55. Tento jev však nebyl ničím novým, již v dobách raného Korja existovaly v Koreji případy Číňanů, kteří zde vykonávali vysoké funkce, jako např. Ču Čö (? – 1024) z Wen-čou, který se stal v Korju ministrem obřadů. Během mongolské nadvlády měli však cizinci v Korju větší prestiž (International Journal of Korean History, 2002, s. 51).

²⁵⁰ Míněno Asiaté ze zemí na západ od Číny.

²⁵¹ International Journal of Korean History, 2002, s. 52.

²⁵² Dalším příkladem tlumočnicků je rodina Čo z Pchjongjangu. Čo Čun byl jedním ze zakladatelů nové dynastie Čosön (Han, 2010, s. 335).

²⁵³ 제국, (齊國, 1259 – 1297)

(nebo možná Arab) Čang Sun-njong.²⁵⁵ Oba se stali generály a také získali vysoké úřednické tituly. In Hu se následujícího krále Čchungsöna stal *čöngdang munhakem*²⁵⁶, což byl úřednický titul 2. stupně, a Čchungsön mu navíc udělil titul pána z Pchjōngjangu. Také sloužil jako osobní posel krále Čchungnjöla do Ta-tu a krále tam vždy doprovázel. Čang Sun-njong také získal pozici *čöngdang munhak*, ale zemřel relativně mladý. Často provázel „ženský“ tribut na cestě do Jüanu.²⁵⁷

Mnoho cizinců však získalo vyšší armádní posty, aniž by k tomu měli příslušný výcvik, jako například všech pět služebníků princezny Čeguk. In Hu bojoval roku 1290 v severních provinciích Korja proti vzbouřencům proti Kublajchánovi, Hwang Sang²⁵⁸ a Na Se²⁵⁹ bojovali proti Rudým turbanům a japonským pirátům.²⁶⁰

Dalším v doprovodu princezny Čeguk byl Min Po.²⁶¹ Účastnil se nejméně pěti misí do Jüanu od roku 1294 do roku 1305, kde měl na starosti tribut sokolů, a rovněž byl povýšen na generála. Při tom od roku 1310 zastával post dočasného správce Pchōngjangu a pomocného komisaře severozápadní oblasti.²⁶²

Zdá se, že společnost pozdního Korja netrpěla žádnou přílišnou předpojatostí vůči Mongolům a západním Asiatům, alespoň co se vyšších vrstev týče. Mnoho významných rodů s nimi totiž bylo sňatkově propojeno, o královském rodu nemluvě. Mezi cizinci, kteří se dlouhodobě usadili v Jüanu a budovali zde úřednickou a vojenskou kariéru, byla většina bez význačného původu, což se však nezdálo být překážkou. Jejich špatná pověst však pramenila z jejich zkorumpovanosti. Například In Hu bral úplatky, nebral ohled na zákony a

²⁵⁴ 인후, (印侯, 1250 – 1311). Všechna jména cizinců v této kapitole budou uvedena v jejich korejské verzi a ve znacích.

²⁵⁵ 장순룡(張舜龍, 1255 – 1297)

²⁵⁶ 정당 문학, 政堂文學

²⁵⁷ International Journal of Korean History, 2002, s. 52 – 59.

²⁵⁸ 황상 (黃裳, ? - ?), syn Hwang Sökkiho z první generace cizinců. Když byl jmenován velitelem západní oblasti pro boj s japonskými piráty, I Söng-gje byl jedním z generálů pod jeho vedením.

²⁵⁹ 나세 (羅世, 1320 – 1397). Ten měl v Korju dlouhodobou vojenskou kariéru. Roku 1374 se účastnil potlačování vzpoury na ostrově Tchamna a vybojoval velké vítězství nad japonskými piráty v Činpchu (鎭浦) roku 1380. Po pádu Korja pokračoval ve své kariéře ve službách nové dynastie (International Journal of Korean History, 2002, s. 55).

²⁶⁰ Dtto, s. 59.

²⁶¹ 민보 (閔甫)

²⁶² International Journal of Korean History, 2002, s. 54.

zabíral svévolně půdu, ovšem takové chování se týkalo i mnoha mocných úředníků původem z Korja.²⁶³

Předsudky vůči cizincům trpěli výrazněji neokonfucianští učenci, kterým vadila jejich literátská nedotčenost²⁶⁴, a pohled na ně byl proto většinou negativní. Korjostí aristokraté však byli vesměs pragmatičtí a když poznali, že v dané situaci je třeba akceptovat mongolskou nadvládu, snažili se přizpůsobit a vytěžit ze situace to nejlepší pro ně. To ovšem neznamena, že by v té době neexistoval žádný odpor proti Mongolům nebo snahy o uchování korejské kultury.²⁶⁵

Príslušníci vyšších korjorských tříd mluvili mongolsky a praktikovali mongolské zvyky.²⁶⁶ Pokud se chtěli uplatnit v Jüanu, korejské tituly zde neplatily a musely jim tam být znovu uděleny.

Zeslabení autority krále Jüanem umožnilo mocným rodinám, členům královské rodiny, aristokratům a místním pánům si ilegálně zabrat větší množství půdy a vykořisťovat rolníky, což pro ně bylo společně s požadavky od Jüanu na Korjů obrovským břemenem. Rolníci, kteří museli často platit daně „dopředu na příští roky,“ raději z půdy utíkali na soukromé pozemky nebo šli na sever země.²⁶⁷ Ač bylo zakázáno překračovat hranice, stěhovali se do severních provincií pod jüanskou správou, Liaotungu a do severního Mandžuska, kde byl nedostatek pracovníků, ale také jasně stanovené daně.²⁶⁸

Také moc buddhistických klášterů stále rostla, s ní i jejich praktikování korupce pro její prosazení a zhýralost. Toto přispělo k rozšiřování nové filozofie –

²⁶³ International Journal of Korean History, 2002, s. 60 – 61.

²⁶⁴ Příkladem nejen vzdělaného, ale i urozeného cizince je Ujgur Söl Son (설손, 契遜, ? – 1360), který složil státní zkoušky v Jüanu a v jeho rodině bylo celkem dvě členů, kteří zkouškami prošli, což bylo neobvyklé. Söl Son s rodinou utekl do Korja před Rudými turbany a král Kongmin, který jej znal z doby, kdy pobýval v Jüanu jako korunní princ, jej vřele přivítal. Jeho bratr byl poslán do Korja, aby oficiálně oznámil založení nové dynastie Ming a následujícího roku přijel znovu s ediktem, uznávajícím Kongmina jako krále Korja. Söl Sonův syn Söl Čang-su (契長壽, 1341 – 1399) získal jako Hwang Sang úřednický titul 2. stupně, ale roku 1391 byl obviněn, že je stoupenec literáta Čong Mong-džua a vysídlen do odlehlé oblasti. Král Tchadžo (I Söng-gje) jej však omilostnil a znovu dosadil do úřadu. Po složení úřednických zkoušek získal prestižní pozici hlavního examinátora (dtto, s. 55 - 66).

²⁶⁵ Dtto, s. 62.

²⁶⁶ Radio Korea National, KBS, 1995, s. 82.

²⁶⁷ Masy potulujících se farmářů (*jumin*, 유민) jsou bráni jako znak úpadku dynastie. Zde je přimělo opustit půdu někdy až trojí břemeno – státní daně, vykořisťování místních pánů a tributární požadavky Jüanu, a to navíc v situaci, kdy se země zotavovala po mongolských nájezdech. Státní administrativa, oslabená mongolskou nadvládou, navíc nebyla s to vybírat daně od vlastníků půdy, proto uvalovala další daňové břemeno na rolníky. Ti raději půdu opustili a houfně se toulali po Korju, s čímž byly spojeny sociální roztržky a kriminalita (Breuker, 2010, s. 57 - 58).

²⁶⁸ Wanne, 1972, s. 242. Mezi rodinami stěhujícími se do severních provincií byla i rodina zakladatele budoucí dynastie I.

neokonfucianismu, a vytváření nové společenské vrstvy neokonfuciánských literátů *sadabu*²⁶⁹, kteří se rekrutovali z nižší aristokracie a pocházeli často z provincií. Tito literáti požadovali vládní a sociální reformy, které by nakonec svrhly Korjō, a také podnítily boj mezi buddhismem a konfucianismem.²⁷⁰ Vytvořili intelektuální a ekonomickou střední třídu a drželi se dále od moci. Pokud však prošli státními zkouškami, mohli se na vládě účastnit.

Tributární požadavky dopadaly nejvíce na rolníky. Zvláště tragicky působily odvody mladých dívek jako sexuálních otrokyň či konkubín a je pravděpodobné, že zvyk brzkých svateb, který vzešel v této době, byl obranou právě proti odvádění dcer, protože vdaná žena nemohla být poslána do Jüanu.²⁷¹

Někteří muži a ženy byli také požadováni pro práci v palácích. Mnoho korejských žen se vdalo do jüanských aristokratických rodin, což přineslo bohatství jejich rodinám²⁷², a mnoho mužů bylo posláno do paláců jako eunuchové a tito se rovněž stali mocnými, někteří z nich sloužili korunním princům z Korja a vraceli se s nimi do Korja. Během pobytu v Jüanu nashromáždili velký majetek, takže po návratu si někteří nechávali postavit buddhistické kláštery, kde mohli uctívat své předky.²⁷³

Výjimkou nebyla rodina Ki z Hängdžu,²⁷⁴ jejichž se dcera byla vybrána jako konkubína poslednímu císaři Jüanu Togon Temürovi²⁷⁵ (vl. 1333 – 1370), ale stala se favoritkou a roku 1340 také císařovnou Čchi.²⁷⁶ Snažila se získat trůn pro svého syna Ajuširidara²⁷⁷, ale její úmysly byly prohlédnuty. V souvislosti se svým

²⁶⁹ 사대부, 士大夫

²⁷⁰ Wanne, 1972, s. 242.

²⁷¹ Zvyk brzkých svateb přesáhl až do období Čosŏn, kdy byly děti formálně zasnoubeny rodiči ještě před dovršením věku deseti let (Breuker, 2010, s. 57). Korejské ženy měly u Mongolů pověst krásek a Korejci někdy také oblékali dcery do mužských šatů, aby na sebe nestrhávaly pozornost (Lee, Kenneth B., 1997, s. 73).

²⁷² Některé rodiny do Jüanu dcery za tímto účelem poslaly, např. bratr císařovny Čchi Ki Čöl, Kwŏn Kjŏm nebo No Čäk (Han, 2010, s. 334).

²⁷³ Han, 2010, s. 334.

²⁷⁴ 행주, (幸州)

²⁷⁵ čínsky 惠宗 (Hui-cung), posmrtným jménem známý jako císař Šun-ti (順帝). Za jeho vlády přicházeli do Číny první křesťanští misionáři a on sám vyslal roku 1336 poselstvo k papežovi (Rutt, 1972, s. 211).

²⁷⁶ 기황후, 奇皇后. Její moc však byla omezena mongolským generálem Bajanem z rodu Merkitů (伯顏蔑儿乞部), který se stal Velkým kancléřem (大丞相) roku 1339. Byl sice o rok později svržen, ale brzy mu byla jeho moc vrácena. Císařovna Čchi získala plnou moc až po jeho smrti roku 1365 Dostupné z WWW: <http://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%9E%D0%BB%D0%B4%D0%B6%D1%8D%D0%B9-%D1%85%D1%83%D1%82%D1%83%D0%B3>, [online]. [cit. 2013-04-22].

²⁷⁷ Ten se roku 1370 stal chánem Biligtü – velkým chánem dynastie Severní Jüan, která byla ustavena po svržení dynastie Jüan Mingy a Mongolové ustoupili z Číny do Mongolska roku 1368.

postavením získala její rodina tituly a bohatství od jüanského i korjöského dvora a jejich vliv na královskou rodinu rostl.²⁷⁸

2.6 Vliv nadvlády Jüanu na kulturu a vzdělanost Korja

Státním náboženstvím Korja byl buddhismus. Dominantní sektou během Korja zůstávala škola Hwaom²⁷⁹, zaměřená na doktrinální buddhismus. Se šířením sŏnového buddhismu²⁸⁰ z Číny a možností jej v Jüanu studovat se zrodil nejvlivnější korejský sŏnový mistr Po'u²⁸¹, který odešel roku 1346 do Jüanu a stal se prvním korejským mnichem, který se seznámil se s čínskou sŏnovou školou Lin-t'i.²⁸² Je pravděpodobné, že před ním byly praktiky sŏnového buddhismu známy, ale Po'u je prvním mnichem, u kterého byly prokázány.²⁸³ Dalším významným mnichem za mongolské nadvlády je Hjegün²⁸⁴, který rovněž studoval v Jüanu sŏn, a po návratu se stal hlavou sŏnového řádu Čogje.²⁸⁵

V období pozdního Korja se do Koreje dostalo nové náboženství – tibetský buddhismus, někdy také označovaný jako lamaismus. Z Jüanu, kde panovala svoboda náboženství, se během mongolské nadvlády postupně dostával také do Korja, a to dvěma cestami. První byla prostřednictvím korejských buddhistických mnichů, kteří cestovali do Ta-tu a někteří z nich se zde mohli setkat s tibetskými lámy, kteří je uvedli do svých ezoterických praktik. Pro jeho šíření však byla podstatnější druhá cesta, a to příchodem lámů ke korejskému dvoru. Kronika Korjosa zaznamenává několik málo případů, svědčících o pravidelném

²⁷⁸ Bratr císařovny Ki Čöl (기철) se snažil ohrozit pozici krále Kongmina (viz kapitola 2.7), který však nechal rodinu Ki roku 1356 odstranit. V reakci na to vybrala císařovna nového krále Korja a vypravila tam vojsko. To však bylo poraženo armádou Korja při překračování řeky Jalu. Dostupné z WWW: <http://ko.wikipedia.org/wiki/%EA%B8%B0%ED%99%A9%ED%9B%84>, [online]. [cit. 2013-04-22]. Ki Čchölův syn se pokusil roku 1368 shromáždit uprchlíky z Jüanu v Mandžusku a pomstít svého otce, ale král Kongmin proti němu poslal dva své nejlepší generály – Či Jong-sua a I Sŏng-gjeho (viz kapitola 2.7), Henthorn, 1963, s. 129.

²⁷⁹ 화엄종, 華嚴宗

²⁸⁰ 선, 禪, český přepis sŏn, čchan, japonsky zen

²⁸¹ 보우, (普愚, 1301 – 1382)

²⁸² 임제, 臨濟. Jedna ze dvou škol řádu Jižní čchan, založená po smrti čchanového mistra Lin-t'iho roku 866, který působil v tchangské Číně. Jeho stoupenci se snaží dosáhnout probuzení pomocí kóanů (Grayson, 1989, s. 125).

²⁸³ Po'u získal titul královského učitele *wangsa*, ale s příchodem mnicha Sindona byl nucen odejít do hor Songnisan, ale zůstal v paláci až do Sindonovy smrti v roce 1371, kde byl držen v místnosti pro královské učitele (Grayson, 1989, 126).

²⁸⁴ 혜근, (惠勤, 1320 – 1376). Významným mnichem, který s ním pomohl vytvořit roku 1376 Společnost pro uctívání bódhisattvy Maňđuśrího (문수회, 文殊會, český přepis *Munsuhö*). Poté se stal oblíbeným mnichem I Sŏng-gjeho - zakladatele nové dynastie I.

²⁸⁵ 조계종, 曹溪宗

praktikování tibetských tantrických rituálů u korjöského dvora v období od druhé poloviny 13. století do poloviny 14. století. Tyto praktiky však nenašly odezvu u širší veřejnosti.²⁸⁶

Korju byla přes Jüan učencem An Hjangem²⁸⁷ zprostředkován Ču-siho²⁸⁸ neokonfucianismus.²⁸⁹ An Hjang se vydal spolu s dalšími učiteli do Jüanu a roku 1286 si přečetl spisy Ču siho. S přepsanou kopií se vrátil zpět a představil ji v Korju. V neokonfucianismu našli zalíbení korjöstí intelektuálové z převážně střední společenské třídy a vytvořili novou třídu vzdělců *sadäbu*.²⁹⁰ Mezi nimi byli např. I Säk, Čöng Mong-džu, nebo Čöng To-džön²⁹¹, kteří kritizovali přebujelé buddhistické kláštery a jejich moc spojenou s rozsáhlou korupcí a také zvůli nejvyšších mocných aristokratů. I Če-hjön studoval neokonfucianismus v Jüanu a byl učitelem Čöng Mong-džua.²⁹²

Možnost jezdit studovat do Ta-tu přinášela učencům Korja nový rozhled. Mohli si přivážet knihy a diskutovat o neokonfucianské filozofii, čímž se tato rozvíjela v blízkosti svého vzniku a nebyla ovlivňována izolovaným výkladem.²⁹³ Korejci byli v Jüanu vítáni, protože mnohdy znali lépe klasickou čínštinu nežli samotní Číňané a byli také klasifikováni Mongoly výše, než oni. Mohli se účastnit úřednických zkoušek a získat vysoké postavení, jako se to povedlo například I Kokovi²⁹⁴ a jeho synovi I Säkovi (viz výše).

Lze říci, že kulturní výměna a vzdělání šly oběma směry. Neokonfucianismus podpořil král Čchungšön, který se věnoval vzdělávání v Ta-tu

²⁸⁶ Lamaismus zanechal stopy na některých artefaktech korejského buddhistického umění, jako například mantry na chrámových zvonech či vonných tyčinkách, ale také jako bronzová nebo pozlacená žezla či zvony *vádžra* (Georgieva-Russ, s. 2).

²⁸⁷ 안향 (安珦, 1243 - 1306)

²⁸⁸ 주희 (朱熹, 1130 - 1200) nebo také „Mistr Ču“ (주자, 朱子). Dostupné z WWW: <http://ko.wikipedia.org/wiki/%EC%95%88%ED%96%A5>, [online]. [cit. 2013-04-26]. Neokonfucianismus byl v Korju znám již před příchodem Mongolů, ale možnost jej studovat v Jüanu dal vzdělcům Korja nový impuls (Breuker, 2010, s. 60).

²⁸⁹ 성리학 (性理學)

²⁹⁰ 사대부, 士大夫

²⁹¹ 이색 (李穡, 1328 – 1396), 정몽주 (鄭夢周, 1337–1392), 정도전 (鄭道傳, 1337(?) nebo 1342(?) – 1398). I Säk a Čöng Mong-džu byli společně s Kil Čaem (길재, 吉再) nejvýznamnějšími filozofy a učiteli Korja, tzv. *samün* (삼은, 三隱). I Säk byl synem I Koka (viz níže).

²⁹² Radio Korea National, KBS, 1995, s. 70.

²⁹³ Breuker uvádí jako příklad úředníka a učence Kim Pu-sika (김부식, 金富軾, 1075 – 1152), který zpracoval sungské nové principy konfucianismu naprosto individuálním způsobem (s. 61).

²⁹⁴ 이곡, 李穀 (1298-1351). I Kok napsal Kublajchánovi, že Korjö je příliš vyčerpáno, než aby se účastnilo třetí invaze do Japonska (Lee, Kenneth B., 1997, s. 75).

a založil zde *Mankwōntang*, Pavilon deseti tisíců knih²⁹⁵, který se stal intelektuálním fórem pro velké učence z Jüanu i Korja.²⁹⁶ Zde se mohli setkávat příslušníci nové neokonfuciánské třídy Korja se svými protějšky z Jüanu. Král Čchungsön nakoupil pro tuto intelektuální platformu roku 1314 deset tisíc knih a několik tisíc obdržel od Bujantu-chána.²⁹⁷ Neokonfucianismus se pak vyučoval na akademii Kukčagam²⁹⁸ v Korju. V Kägjōngu byla zase v polovině 70. let otevřena škola pro studium mongolského jazyka.²⁹⁹ Mongolština byla studována jako jazyk i písmo, a to písmo jak ujugské, tak 'Pchags-pa (viz výše). Geometrickou jednoduchostí písma pchags-pa se nechal mj. inspirovat král Sedžong (vl. 1418 - 1450)³⁰⁰ při vytváření korejské abecedy. Výhodou tohoto písma, potřebnou jako převodník z čínštiny, byla její možnost psaní vertikálně i horizontálně.³⁰¹

V období pozdního Korja, v 80. letech 13. století, byla sestavena neoficiální kronika *Samguk jusa*³⁰² buddhistickým mnichem Irjōnem.³⁰³ Kronika vznikla jako reakce na krizi ve společnosti, zapříčiněnou boji o moc mezi vojenskými úředníky, povstáními a následnými mongolskými vpády, a měla ambice tyto problémy zmírnit a utišit. Velká část buddhistických textů v kronice *Samguk jusa* vychází ze Životopisů velkých mnichů³⁰⁴, sepsaných roku 1215 buddhistickým mnichem Kakhunem.³⁰⁵ Na rozdíl od oficiální kroniky *Samguk sagi* obsahuje mýtus o Tangunovi, praotci a zakladateli Koreje, což může být chápáno jako snaha o udržení národní identity. Dalším historickým dílem, které vzniklo v období pozdního Korja, je historie Koreje a Číny.³⁰⁶ Dílo bylo sepsáno I Sŭng-hjuem³⁰⁷ roku 1287 ve veršované formě.

²⁹⁵ 만권당, 萬卷堂

²⁹⁶ Wanne, 1972, s. 241.

²⁹⁷ Henthorn, 1963, s. 130. Bujantu-chán, který také zavedl úřednické zkoušky, byl prvním jüanským císařem, který aktivně podporoval čínskou kulturu. Byl ovlivněn konfuciánstvím, což je v kontrastu s Kublajchánem, který konfuciánské učence podporoval pouze do té míry, aby mu nepůsobili těžkosti.

²⁹⁸ 국자감, 國子監. Akademie Kukčagam byla za vlády krále Kongmina přejmenována na Sŏnggjungwan (성균관, 成均館). Han, 2010, s. 345.

²⁹⁹ Rutt, 1972, s. 202.

³⁰⁰ 세종, 世宗

³⁰¹ Ledyard, 1997, s. 72 – 73.

³⁰² 삼국유사, 三國遺事

³⁰³ 일연 (一然, 1206 - 1289)

³⁰⁴ 해동고승전 (海東高僧傳)

³⁰⁵ 각훈 (覺訓)

³⁰⁶ 제왕운기 (帝王韻紀)

³⁰⁷ 이승휴 (李承休, 1224 - 1300)

Kaligrafie pozdního Korja byla ovlivněna dílem Songsölčhe³⁰⁸ čínského kaligrafa Čao Meng-fua³⁰⁹, které bylo dovezeno z Jüanu a stalo se populárním. V tomto stylu v Korju vynikl I Am.³¹⁰

Za mongolské nadvlády si dvůr oblíbil rozličné druhy zábavy. Ke dvoru přijížděli vystupovat nadaní tanečníci a tanečnice. Oblíbenými byly *čangga* (dlouhé písně)³¹¹, často laděné romanticky a s refrénem obsahující onomatopoické vazby k hudebním nástrojům.³¹²

Z období mongolské nadvlády se dochoval dřevěný pavilon Täungdžön³¹³ v buddhistickém klášteře Sudöksa³¹⁴, postaveném roku 1308. Dalším dochovaným dílem z této doby je vytesaná mramorová pagoda v klášteře Kjöngčchönsa³¹⁵ z roku 1348.³¹⁶

Možnost cestovat do Jüanu přinesla také změnu v odívání. Mun Ik-čöm³¹⁷, politik a neokonfuciánský učenec, získal v Jüanu prostřednictvím své diplomatické mise semínka bavlníku a tajně je ve svém štětcí přivezl roku 1364 do Koreje. Do deseti let poté se v Koreji rozšířilo pěstování bavlny, které stačilo na ošacení obyvatelstva.³¹⁸ V 70. letech 13. století vydal Jüan nařízení o úpravě vlasů a povinnosti nosit mongolský oděv.³¹⁹

Mongolský styl odívání byl údajně v Korju velmi oblíben, a když se schylovalo k boji s Mingy kvůli teritoriálním nárokům, král U (viz níže) zrušil mingský královský titul a nařídil vrátit se k mongolskému oděvu. Lid se však údajně k němu vrátil sám ještě před vydáním dekretu.³²⁰

³⁰⁸ 송설재 (松雪齋)

³⁰⁹ 주맹부 (趙孟頫, 1254 - 1322). Čao Meng-fu byl věhlasným kaligrafem na Kublajchánově dvoře a svojí konverzí k Mongolům podpořil Kublajchánovu důvěryhodnost, protože pocházel ze sungské královské rodiny (The Cambridge History of China, 2008, s. 469).

³¹⁰ 이 암 (李崱, 1297 - 1364). Radio Korea National, KBS, 1995, s. 79.

³¹¹ 창가, 長歌

³¹² Henthorn, 1963, s. 123 – 124.

³¹³ 대웅전, 大雄殿, česky „Pavilon velkého hrdiny“

³¹⁴ 수덕사, 修德寺

³¹⁵ 경천사, 敬天寺

³¹⁶ Henthorn, 1963, s. 126 – 127.

³¹⁷ 문익점 (文益漸, 1329 - 1398)

³¹⁸ Dostupné z WWW: <http://ko.wikipedia.org/wiki/%EB%AC%B8%EC%9D%B5%EC%A0%90>, [online]. [cit. 2013-04-27].

³¹⁹ Rutt, 1972, s. 203. Malá ukázka tradičního mongolského oděvu viz Příloha.

³²⁰ International Journal of Korean History, 2002, s. 61.

V oblasti vědy byla Korju představena technika výroby střelného prachu. Čchö Mu-sön³²¹ se jí naučil od čínských obchodníků a začal s výrobou střelných zbraní (například děla), které byly v 80. letech 14. století užívány v bojích proti japonským pirátům.³²² Teorie matematiky a astronomie byla Korju zprostředkována Jüanem z islámských zemí.³²³

2.7 Zánik dynastie Jüan, král Kongmin a konec Korja

Po smrti Kublajchána v roce 1294 začali být Mongolové nejednotní, jejich vládci slabí a zkorumpovaní, a od 40. let 14. století již nebyli schopni dále dobývat.³²⁴ Čínu navíc postihly v 50. letech hladomory v důsledku opakujících se záplav a sucha, k tomu udeřily rozsáhlé epidemie a obyvatelstvo se začalo bouřit.³²⁵ Čínské provincie se dostaly pod nadvládu místních vojenských vůdců a mongolský chán Togon Temür (Šun-ti) fakticky kontroloval v Číně pouze hlavní město a přilehlé oblasti.³²⁶ Za jeho chanátu došlo k vzestupu rodiny Ming v Nan-t'ingu³²⁷ posílení konfuciánské opozice, kritizující zkorumpovanost vlády.³²⁸

Další vzpoury proti mongolské nadvládě v Číně byly rolnické, iniciované Sektou Bílého lotosu³²⁹ roku 1351. Byly zde však další skupiny, jejichž vůdci prohlašovali, že mají mandát Nebes. Oddíly povstalců se začaly označovat za „armádu rudých turbanů.“³³⁰ Bojovníci Rudých turbanů se dostali až do Mandžuska a na severozápad Korja. Vyplenili a vypálili Kägjöng a donutili dvůr se opět uchýlit na ostrov Kanghwado. Po dvou vpádech v letech 1359 a 1361³³¹ bylo hlavní město dobyto zpět roku 1362 a rebelové vytlačeni ze země.³³² Hlavní město získali zpět dva schopní generálové Korja – Čchö Jöng a I Söng-gje (viz níže).

³²¹ 최무선 (崔茂宣, 1325 - 1395)

³²² Henthorn, 1963, s. 132. Pustošivé nájezdy japonských pirátů *wakó* na korejské pobřeží sužovaly Korjō již od počátku 13. století. Do Japonska bylo roku 1227 vysláno poselstvo s protestem a japonská vláda nechala dopadnout a popravil některé korzáry (Hulbert, 1962, s. 191).

³²³ Radio Korea National, KBS, 1995, s. 78.

³²⁴ Soupis všech panovníků Jüanu viz Příloha.

³²⁵ The Cambridge History of China, 2008, s. 585.

³²⁶ Dtto, s. 581.

³²⁷ 남경, 南京

³²⁸ The Cambridge History of China, 2008, 581.

³²⁹ 백련교 (白蓮教). Víra stoupenců této sekty byla odvozena od buddhismu a taoismu a věřili v příchod buddhy Maitréji.

³³⁰ 紅巾軍, český přepis chung-t'in t'ün, kvůli rudým šátkům nebo turbanům na hlavách.

³³¹ Rozmístění jednotek Korja v boji proti Rudým turbanům viz Příloha.

³³² Henthorn, 1963, s. 128.

Vládce Šun-ti si za této situace neuměl poradit a nechal za sebe raději vládnout manželku císařovnu Čchi (viz výše). Seskupili se okolo ní někteří aristokraté a společně chtěli, aby vládl její syn a ona se stala regentkou, ale narazili na odpor u jiné elity, které se nezamlouval její nemongolský původ.³³³ Šun-ti se nedokázal vojensky postavit Mingům, jejichž moc rostla, a uprchl do Kchaj-pchingu ve Vnitřním Mongolsku. Zde založil jeho syn dynastii Severní Jüan³³⁴, která se zachovala až do 17. století, kdy si ji podrobila mandžuská dynastie Čchi.³³⁵

Během turbulentního období 50. let 14. století v Číně nastoupil v Korju na trůn král Kongmin (vl. 1351 – 1374).³³⁶ Byl to první král Korja po osmdesáti letech, který nemusel užívat titulu *čchung* ve jménu.³³⁷ Snažil se o provedení reformy, důsledkem kterých by mohl rozhodovat o záležitostech Korja bez dalšího vměšování Jüanu.

Kongmin podobně jako jeho předchůdci strávil mládí na jüanském dvoře a byl oženěn s mongolskou princeznou Noguk³³⁸ roku 1348. Po smrti krále Čchungjeho byli místo něj dosazeni postupně jeho synovci jako král Čchungmok (vl. 1344 – 1348)³³⁹ a král Čchungdžong (vl. 1349 – 1351).³⁴⁰ Král Kongmin se poté stal vládcem země s politickými a hospodářskými problémy, zapříčiněnými vládou dvěma dětskými králi. V upevňování moci mu pomáhal neokonfuciánský úředník I Če-hjön a jeho dosazení na trůn zřejmě přispěla císařovna Čchi. Rod Ki/Čchi tak získal u dvora ještě větší moc a tato moc začala ohrožovat moc krále.³⁴¹

Kongmin poslal do Jüanu dopis, ve kterém upozorňoval na nekalosti, dějící se v Korju, jako například na komplot rodiny Ki, na úředníky v mongolských institucích, intrikující s dámami a eunuchy u dvora nebo na potíže s Džurdženy při severních hranicích Korja.³⁴²

³³³ Lee, Kenneth B., 1997, s. 76.

³³⁴ 북원, 北元

³³⁵ Henthorn, 1963, s. 128.

³³⁶ 공민, 恭愍

³³⁷ Grayson, 1989, s. 122. V dostupných pramenech nebylo vysvětleno, proč tomu tak bylo, ale zdá se pravděpodobné, že je zde souvislost s úpadkem mongolské říše.

³³⁸ 노국 (魯國, ? - 1365)

³³⁹ 충목, 忠穆

³⁴⁰ 충정, 忠定

³⁴¹ International Journal of Korean History, 2002, s. 30. Dalšími mocnými úředníky se díky přivádění se dcer k jüanskému dvoru stali Kwön Kjöm a No Čöng.

³⁴² Lee, Peter H., 1993, s. 360 – 361.

Král byl však velmi dobře informován o zhoršující se politické situaci v Jüanu a začal provádět reformy. Při nich vrátil správu do rukou vládních institucí a podařilo se mu však zrušit Sekretariát pro výpravy na východ. Také prosadil demongolizaci určitých zvyků, jako například způsob odívání a účesu a podpořil národní vzdělávání. Také založil instituci *Čönmin pjöngdžöng togam*³⁴³, kontrolující přidělování pozemků a zabráňující uzurpaci půdy mocným úředníkům.

Během provádění Kongminových reforem se u dvora zformovaly tři skupiny, které je podporovaly. První byla skupina nových neokonfuciánských úředníků (*sadäbu*), druhá patřila k jeho družině, když byl ještě v Jüanu a třetí tvořili příbuzní jeho matky, královny vdovy z rodu Hong.³⁴⁴

V Korju se v této době hojně povyšovalo do hodnosti generálů, kteří byli pro krále potřební z mnoha důvodů. Jedním z nich byla žádost Jüanu o jejich pomoc při potlačování rebelů v jižní Číně a pak při odrážení Rudých turbanů přímo v Korju a na jeho hranicích. Moc promongolské frakce však vzrůstala a bylo třeba ji zastavit, k čemuž opět dopomohla armáda. Kongmin nechal odstranit Ki Čchöla a většinu jeho promongolské kliky.³⁴⁵ Poražení mongolských vojsk, poslaných císařovnou Čchi pak bylo jedním z důkazů úpadku moci Jüanu nad Korjem.

Kongmin také dokázal roku 1356 dostat zpět pod kontrolu Korja území na severovýchodě, které bylo pod kontrolou Jüanu. Pomohl mu v tom schopný generál, otec zakladatele příští dynastie I Söng-gjeho³⁴⁶ generál I Ča-čchun³⁴⁷, kterého poté král pověřil velením nad touto oblastí.³⁴⁸ Také bylo pod vedením I Söng-gjeho dobyté původní území starověkého korejského státu Kogurjō východně od řeky Liao v jižním Mandžusku.³⁴⁹

Dále se generálové Čchö Jöng³⁵⁰ a Jang Päg-jön³⁵¹ vyznamenali při potlačení vzpoury v klášteře Hüngwangsa³⁵², jehož mnichové plánovali odstranit

³⁴³ 전민 변정 도감, 田民辨正都監

³⁴⁴ International Journal of Korean History, 2002, s. 32.

³⁴⁵ Odstraněním klanu Ki a jeho přívrženců byl možná přímo králem pověřen (či král mu naznačil své pohnutky) loajální Čo Il-sin, kterému se při vzpouře podařilo zabít pouze mladšího bratra Ki Čchöla Ki Juna. Z důvodu částečného úspěchu celé akce svalil Kongmin vinu na Čoa (dtto, s. 32).

³⁴⁶ 이성계, posmrtným jménem král Tchädžo (태조, 太祖), který se na počátku své kariéry vyznamenal v boji proti Rudým turbanům a roku 1368 při výpravě do Mandžuska.

³⁴⁷ 이자춘, (李子春, 1315 – 1360)

³⁴⁸ Wanne, 1972, s. 255.

³⁴⁹ Dtto, s. 256.

³⁵⁰ 최영 (崔榮, 1316 – 1388)

³⁵¹ 양백연 (楊伯淵, ? – 1379)

krále, a také v Manžusku v boji proti mongolským silám v Mandžusku. Poté porazili Čchungsŏnova třetího syna Tŏkhŭngguna³⁵³, který si činil nároky na trůn. Za to byli Čchŏ Jŏng a Jang Pŏgjŏn králem štědře odměněni půdou, otroky a tituly.³⁵⁴

Kromě velkých generálů odměňoval král za zásluhy také nižší talentované vojáky, a to bez ohledu na jejich sociální původ. Generálové se však stali silnou skupinou u korjŏského dvora, zformovali politickou frakci a někteří se začali chovat opovážlivě ve vztahu ke králi.³⁵⁵

Roku 1365 musel král Kongmin překlenout osobní tragédii v podobě smrti jeho milované mongolské manželky Noguk. V té době podlehl vlivu buddhistického mnicha Sindona³⁵⁶, který pokračoval dle králova pověření v Kongminově reformním hnutí a čistce promingské frakce. Sindon byl například pověřen znovuoobením národní univerzity Sŏnggjungwan³⁵⁷ a Kongmin tam určil jako učitele Čŏng Mong-džua a Čŏng To-džŏna. Konfuciánští učenci, tvořící další frakci, Kongmina podporovali a vytvořili ideologický rámec pro jeho reformy.

Reformy, prováděné mnichem Sindonem však šly proti politickým zájmům generálů, a dokud byl Sindon u moci, jejich vlastní vliv u dvora byl oslaben. Spíše záminkou z osnování vzpoury byl roku 1371 zavražděn. Generálové a neokonfuciánští úředníci však spolu dokázali spolupracovat, pokud král potřeboval.³⁵⁸

V roce 1370 uznalo Korjŏ dynastii Ming³⁵⁹, což způsobilo další rozdělení korjŏského dvora na promingskou a promongolskou frakci. Král Kongmin vítal vítězství Mingů v Číně, zvláště pak z důvodu jimi deklarované politiky nevměšování se a požadavku pouze nominálního přijetí jejich suzerenity. Král od nich žádal navrácení komanderie na ostrově Tchamna zpět do rukou Korja a

³⁵² 흥왕사, 興王寺

³⁵³ 덕흥군, 德興君

³⁵⁴ International Journal of Korean History, 2002, s. 34.

³⁵⁵ Dtto, s. 35.

³⁵⁶ 신돈 (辛屯, 1322 – 1371).

³⁵⁷ 성균관, 成均館

³⁵⁸ Sindona nechal zřejmě zavraždit sám král Kongmin, který si uvědomoval jeho rostoucí moc a nevěřili generálů (International Journal of Korean History, 2002, s. 36).

³⁵⁹ Dynastie Ming rok přetím uznala krále Kongmina, ale odmítala uznat budoucího krále U. Henthorn uvádí, že se Čŏng Mong-džuovi podařilo získat audienci u mingského dvora až roku 1384. Mingové vyžadovali roční tribut o 5000 koních, 500 *kŭnŭ* zlata (1 *kŭn* = 600 g), 500 *njangŭ* stříbra (1 *njang* = 37,5 g) a 50 000 štůčků látek (Henthorn, 1963, s. 131).

znovu povolal schopné vojáky a povýšil generály, aby byli k dispozici v případě neočekávaných událostí v Číně. Pro komunikaci s Mingy byli stále zapotřebí neokonfucianští vzdělanci, a tak se obě skupiny těšily králově přízni, i když frakce generálů měla u dvora zřejmě navrch. Generálové však, až na zmíněné výstřelky v chování ke králi, se nezdáli mít ambice jej svrhnout či uzurpovat trůn.³⁶⁰

Postoj Mingů se však změnil poté, co zabrali poloostrov Liao-tung, a začali se vměšovat do vnitřních záležitostí Korja a požadovat nesmyslně vysoký tribut. Roku 1374 vyžadovali od Korja dva tisíce koní z ostrova Tchamna (Čedžudo), ale ostrov byl stále obsazen Jüanu loajálními úředníky, kteří odmítli koně vydat. Král Kongmin poslal generála Čchö Jönga se zhruba pětadvaceti tisíci vojáky a více než třemi sty loděmi, aby potlačili vzpouru tamních úředníků. Čchö vzpouru rychle potlačil, ale požadované koně dodat nedokázal.³⁶¹

V tom samém roce byl zavražděn král Kongmin palácovým eunuchem.³⁶² Po jeho smrti byl na trůn dosazen vůdcem silného elitního rodu I In-minem³⁶³ jeho nezletilý syn jako král U (vl. 1374 – 1388).³⁶⁴ Mladý král usedl na trůn za nepřítomnosti generálů, kteří byli na ostrově Tchamna, a ani neokonfucianští úředníci nevyjádřili svůj nesouhlas ohledně nástupnictví. Zdá se, že jejich tichý souhlas vyjadřoval neochotu dále snášet na trůně tak silného krále, jako byl Kongmin. Nový král byl tedy podporován oběma skupinami a pochopitelně mocným rodem I In-mina, který jej na trůn dosadil.

Generálové a I In-minova frakce postupně převzali rozhodování nad všemi státními záležitostmi prostřednictvím vojenské rady *todang*³⁶⁵ a přirozeně omezili rozhodovací nezletilého krále U, aniž by jedni či druzí chtěli získat trůn pro sebe. *Sadäbu*, vyloučení z vlády, však byli nespokojeni s promingskou politikou vládnoucí frakce a rozhodli se použít proti Mingům politické páky v podobě

³⁶⁰ International Journal of Korean History, 2002, s. 37.

³⁶¹ Dtto, s. 38.

³⁶² Henthorn, 1963, s. 130. Spekuluje se, že král byl zavražděn členy projüanské frakce, ale přesvědčivé důkazy neexistují, zřejmě šlo o neúmyslné zabití (International Journal of Korean History, 2002, s. 38).

³⁶³ 이인민 (李仁任 ? – 1388)

³⁶⁴ 우, 禔. Existují domněnky, že U nebyl synem Kongmina, ale Sindona se služebnou Panja (Rutt, 1972, s. 214). O Kongminovi se údajně špitalo, že má rád malé chlapce (Han, 2010, s. 340). Král Kongmin byl však také nadaným malířem, jeho nejslavnějším obrazem je palác císaře Čchin Š'-chung-tiho (秦始皇帝). Rutt, 1972, s. 213.

³⁶⁵ 도당, 都堂

Severního Jüanu. Vládnoucí koalice na to odpověděla vypovězením mnoha s ním, u dvora se udrželi pouze Čöng Mong-džu, I Sun-gin³⁶⁶ a Kwön Kün.³⁶⁷

Postupem času se však objevovali ambiciózní generálové, kteří chtěli uzurpovat moc pro sebe, jako například Či Jun³⁶⁸, který se spojil s mladým králem, či Jang Pă-gjôn. Koalice provedla důkladnou čistku v řadách generálů, což však snížilo počet talentovaných vojenských velitelů, potřebných pro boje s japonskými piráty a proti hrozbě ze strany Mingů.³⁶⁹ Po potlačení odpůrců byla vůle krále U definitivně zlomena a král se začal věnovat lovu, jízdě na koni a popíjení.³⁷⁰

Mingové uznali nového krále až roku 1385 a kvůli politické stabilitě byla také jeho vláda oficiálně potvrzena koalicí. U měl sedm manželek a jejich příbuzní získali u dvora moc, tudíž také moc králova vůči vládnoucí koalici byla relativně pevnější, protože tito příbuzní na něm byli závislí.³⁷¹

Se situací v Korju byli silně nespokojení *sadăbu*, nyní téměř úplně odstřižení od vlády. Kritizovali korjôskou politiku a její nešvary a volali po nápravě. Jejich řady se rozdělily na umírněné a radikální, resp. chtějící reformu stávající dynastie a chtějící její zánik a ustanovení nové, fungující na neokonfuciánských principech.³⁷²

Ve 14. století se problém japonských pirátů *wakó* nezmenšil, ba naopak. Po skončení vlády krále Čchungdžönga (vl. 1348 – 1351)³⁷³ se intenzita jejich nájezdů zvýšila. Velká část korejského pobřeží byla zpustošena a ohrožen byl dokonce i Kăgjöng. Piráti si odváželi rýži i pšenici ve velkém a lidé, žijící při pobřeží utekli do vnitrozemí nebo se k loupení přidali.³⁷⁴ Toto drancování podrývalo dále autoritu dynastie Wang a společně s rozpadem mongolské říše přispívalo k jejímu zániku.

Ve vládě koalice měl však faktickou moc jeden silný prvek v podobě generála Čchö Jönga, podporovaného generály Čo Min-suem³⁷⁵ a I Söng-gjem.

³⁶⁶ 이충인, (李崇仁, 1347 – 1392)

³⁶⁷ 권근, (權近, 1352 – 1409)

³⁶⁸ 지윤, (池淵, ? – 1377)

³⁶⁹ International Journal of Korean History, 2002, s. 41.

³⁷⁰ Dtto, s. 42.

³⁷¹ Dtto, s. 44.

³⁷² Han, 2010, s. 342 – 343.

³⁷³ 충정 (忠定)

³⁷⁴ Hatada, 1974, s. 54.

³⁷⁵ 조민수, 曹敏修

V té době opět došlo k ochlazení vztahů s Mingy³⁷⁶, kteří postavili vojenskou základnu poblíž Hamhŭngu³⁷⁷ roku 1388.³⁷⁸ V reakci na to generál Čchö Jöng, zastávající tvrdou linii proti Mingům, nařídil vojenskou kampaň proti na Liaotung. Během ní se však vzbouřil generál I Söng-gje, kterému se stejně jako většině vlády zdál tento podnik nebezpečný a do určité míry přehnaný, a zjevně zde také viděl svou příležitost. Společně s Čo Min-suem ovládli roku 1388 Kägjöng, nechali popravit Čchö Jönga a sesadili krále U. Na trůn dosadili teprve osmiletého loutkového krále Čchanga (vl. 1388 – 1389)³⁷⁹, syna krále U, a převzali kontrolu nad vládou.³⁸⁰

Již v roce 1389 však I Söng-gje nechal sesadit krále Čchanga, udělil jemu a králi U status obyčejných lidí a poté je nechal odstranit, k čemuž mu dopomohlo odmítnutí uznání krále Čchanga ze strany Mingů. Postavení rovněž ztratil jeho někdejší souputník generál Čo Min-su, zatímco literát I Säk a další jeho věrní byli uvězněni a později vyhnáni.³⁸¹

I Söng-gje dosadil na trůn loutkového krále Kongjanga (vl. 1389 - 1392)³⁸², pomocí něhož provedl pozemkovou reformu a navázal přátelské styky s Mingy. Po třech letech vlády byl král Kongjang poslán do exilu a roku 1394 popraven.

Roku 1392 již mohl I Söng-gje nastoupit na trůn, protože eliminoval většinu svých odpůrců a upevnil si pozici nejen v armádě, ale také mezi pragmatickými literáty. Tím započal období nové korejské dynastie I (1392 - 1910).³⁸³ Vítězství nové dynastie tedy bylo spíše výsledkem ambic, dobrého odhadu a pragmatického vyjednávání generála I Söng-gjeho a celkové moci generálů v důsledku vysoké potřeby vojenských vůdců v pozdním Korju, nežli vítězstvím neokonfuciánské frakce, kteří neměli prakticky žádnou moc, avšak někteří z nich ke konci Korja volali po radikální změně.

³⁷⁶ Mingům se údajně nelíbil zaslaný tribut, kdy označili poslané koně za příliš staré a slabé, ale ve skutečnosti se zřejmě báli ambic nových vojenských vůdců v Mandžusku (Henthorn, 1963, s. 134).

³⁷⁷ 함흥, 咸興

³⁷⁸ Henthorn, 1963, s. 134.

³⁷⁹ 창, 昌

³⁸⁰ I Söng-gje byl podporován například příslušníkem nově se rekrutující vrstvy neokonfuciánských učenců Čöng To-džönm (viz výše), Čo Min-su I Säkem (viz výše), Henthorn, 1963, s. 134.

³⁸¹ Henthorn, 1963, 134. Další obětí nové dynastie byl Čöng Mong-džu, který byl zavražděn na tzv. Můstku věrného bambusu (성축교, český přepis *söngčchukkjo*), protože nechtěl uznat novou dynastii.

³⁸² 공양, 恭讓. Kongjang (rodným jménem Wang Jo) byl potomkem krále Sindžonga (신종, 神宗, vl. 1197 – 1204) v sedmé generaci.

³⁸³ Henthorn, 1963, s. 135.

3 Zhodnocení mongolského impaktu na realitu v Korju

Za takřka stoletou mongolskou nadvládou prostoupil mongolský vliv všechny aspekty života v Korju, od politické a hospodářské sféry až po styl odívání. O jaké konkrétní změny se však jednalo?

Po kapitulaci Korja mongolské říši roku 1258, zajetí a odeslání budoucího krále Wöndžonga k mongolskému dvoru byla ustavena tradice „výchovy“ korunních princů Korja v Jüanu. Každý budoucí král zde měl strávit několik let do nástupu na trůn a také pojmout za manželku mongolskou princeznu jako důkaz spřízněnosti obou zemí. Během doby pobytu v Jüanu měli budoucí králové možnost poznat způsob fungování říše a byli v ohledu své budoucí vlády ovlivněni vůlí chánů. Jejich nucené sňatky s Mongolkami a jejich podřízenost je činily pouhými „zeti“, a králové se tak ve vlastní zemi netěšili příliš velké loajalitou. Například král Čchungsön strávil v Jüanu většinu své vlády, a to z vlastní vůle.

Královskou moc snižoval také titul *čchung* v posmrtném královském titulu, značící podřízenost Jüanu, a v neposlední řadě také časté odvolávání a dosazování králů dle momentální situace v Jüanu. V takové situaci bylo nasnadě, že králové měli tendenci podporovat své věrné, jako tomu bylo například u cizinců, doprovázejících princezny, kteří vytvářeli spojení mezi Jüanem a Korjem.

Mongolové ovládali vnitřní záležitosti Korja pomocí Sekretariátu pro výpravy na východ. V jeho čele byl nominálně korejský král, ale fakticky jej řídili mongolští úředníci *darugači*, kteří přijížděli do Korja na dva až tři roky. *Darugači* se také uplatnili v řízení komanderií Tongnjöngbu poblíž Pchjöngjangu, Ssangšöng čchonggwanbu a ostrova Tchamna. *Darugači*, kteří byli pověřeni vedením jednotlivých dobytých severních území během mongolských nájezdů, byli staženi Kublajchánem již roku 1264. Z tohoto faktu a sňatkové politiky mongolské říše vyplývá, že největší vliv v rámci Korja měly mongolské princezny, resp. jejich doprovod či příbuzní. Ač formálně nedisponovaly politickou mocí, králové evidentně naslouchali jejich radám. Pokud navíc uvažíme krátkodobý charakter pobytu mongolských úředníků, je zřejmé, že tito si za tak krátkou dobu nemohli vybudovat významnější svazky a nejednalo se o „mocipány“, kteří by v jedné osobě ovládali určité oblasti.

Zjednodušeně lze říci, že od vlády krále Mundžonga se v Korju setkáváme s fenoménem dosazování do úřadů a oceněním úředníků dle schopností, nikoli dle

společenského či dědičného postavení. Jüan převzal z tchangské a sungské Číny systém čestných úřednických titulů, které korespondovaly s přidělenou úřednickou hodností. Jak v Jüanu, tak i v Korju se již neobsazovalo více vládních postů jedním úředníkem a neexistovala pevná kvóta pro počet úředníků v byrokratickém aparátu, což způsobilo ztrátu prestiže úředníků. Oslabení královské moci, přemíra úřednických funkcí a tvorba politických frakcí daly vzniknout politické dezintegraci, která způsobila, že administrativa nebyla schopna zvládat své nejzákladnější funkce.

Po hospodářské stránce bylo Korjō v mnoha ohledech podřízeno požadavkům Jüanu. Každoroční tribut odčerpával korejské zdroje v široké míře od surovin až po lidské zdroje. V zemi byly zřízeny chovné stanice sokolů a ostrov Tchamna, který byl pod přímou správou Jüanu, se proměnil v zásobárnu koní pro Jüan.

Přípravy na vpády do Japonska a jejich neúspěch stál život zhruba pět a půl tisíce Korejců, zlikvidovaly stovky korejských lodí, se kterými byla pohřbena také námaha spojená s jejich stavbou a proviant. Celá záležitost byla ještě zhoršena faktem, že přípravy na výpravy byly zahájeny v době po mongolských nájezdech, kdy byla země zcela vyčerpaná.

Pozitiva plynoucí z obchodního styku s Jüanem jsou však nesporná. Pro Korjō se otevřely hranice světa a korejští kupci mohli své výrobky prodávat ve střední a jihovýchodní Asii a dokonce i v Evropě. Prostřednictvím kupců z Jüanu byl do Korja dovezen střelný prach a bavlna. Korejští obchodníci se jeví jako velmi pragmatičtí a uměli zbohatnout prostřednictvím obchodu s Jüanem. Také díky pozitivnímu náhledu Mongolů na obchodníky měli lepší podmínky pro svoji činnost, nežli by umožňoval přísný neokonfuciánský pohled další dynastie. Do země se také v rámci kulturní výměny dostali řemeslníci, správci, technici atd. z celé mongolské říše, což podporovalo další výměnu poznatků.

Za mongolské nadvlády došlo k markantnímu nárůstu půdy v soukromém vlastnictví. To bylo důsledkem obdarovávání loajálních úředníků králem, který si takto upevňoval svoji moc. Královská rodina byla tradičně největším vlastníkem půdy. Dle velikosti spravované půdy se odvíjela úřednická moc.

Realita mongolské nadvlády přinesla rozkol ve společnosti Korja. Odpor proti všemu mongolskému vyjadřovali zvláště konfuciánští učenci, kterým nebyli po chuti zejména z Jüanu přišedší cizinci. Nutno však přiznat, že společnost

pozdního Korja zareagovala na vzniklou situaci pružně a pragmaticky, zejména příslušníci aristokratických vrstev, kteří se snažili z mongolské nadvlády vytěžit pro sebe maximum.

Během mongolské nadvlády existovalo několik sociálních skupin, které mohly profitovat. Byli to úředníci okolo Sekretariátu pro výpravy na východ, kteří přes svůj korejský původ znali jüanskou administrativu, což jim otevíralo kariéru v Jüanu, ale i za jeho hranicemi. Obchodníci, využívající obchodní stezky Jüanu společně s privilegovaným postavením měli šanci cestovat do zemí, o jakých se jim nesnilo a nahromadit bohatství z obchodu. Skupina korejských úředníků, kteří měli na starosti chov sokolů, se rovněž těšila privilegovanému postavení, což jiní úředníci nesli nelibě.

Mezi příslušníky vážených aristokratických rodů Korja docházelo ke sňatkům s Mongoly, ale také se středními nebo západními Asiaty nebo Číňany, kteří přišli „služebně“ nebo jako doprovod mongolských princezen do Korja, ale usadili se zde natrvalo. Tito cizinci získali postupně velký vliv, neboť král, jehož moc byla oslabena, je z důvodu získání jejich loajality povyšoval na vysoké vládní či vojenské posty. Cizinci tak mohli získat ty nejdůležitější funkce ve státní správě úřední i vojenské, ale byli rovněž důležití pro vzájemný styk s Jüanem jako překladatelé nebo poslové králů. Příslušníci vyšších korjöských tříd mluvili mongolsky a praktikovali mongolské zvyky.

Až na zmíněný odpor konfuciánů vůči cizincům prokázala nadvláda Jüanu otevřenost vyšších vrstev korejské společnosti, které byly s cizinci často sňatkově spjaty, ale také tolerantnost k úředníkům s neurozeným původem. Toto se ovšem týkalo pouze cizinců, stejně jako zkorumpovanost a svévolné zabírání půdy, které jim byly často oprávněně vytýkány, ale byly praktikovány také mocnými rody původem v Korju.

Byli to rolníci, kteří tímto neoprávněným zabíráním půdy, vykořisťováním a zvýšeným daňovým břemenem nejvíce trpěli. Navíc museli snášet zvýšenou zátěž v podobě tributu do Jüanu. Raději tedy utíkali z půdy a někteří i přes zákaz pracovali v Jüanu, kde byl nedostatek pracovníků a lepší podmínky.

Hmotný tribut však tím nejhorším, co mohlo rolníky postihnout. Lidský tribut v podobě velmi mladých dívek byl v Jüanu žádaný a rolníci, aby se vyhnuli ztrátě dcer, je provdávali již ve velmi útlém věku, nebo je převlékali do mužských šatů.

Některé dívky byly provdány do urozených jüanských rodů, což jim přineslo bohatství, a rovněž někteří eunuši, určení pro práci v jüanských palácích, se vraceli do Korja s nahromaděným majetkem. Zvláště rodina Ki, jejíž dcera byla konkubínou posledního císaře Jüanu Togon Temüra, získala jejím pozdějším postavením císařovny tituly, bohatství a velký vliv u dvora v Korju.

Mongolský zákoník *jasa* obsahoval oproti sungskému kodexu, kterým se Korjō do té doby řídilo, méně hrdelních trestů a velmi omezoval mučení. Podle něj také platila napříč celou mongolskou říší svoboda náboženství. V Koreji byl tradičně buddhismus vnímán jako stát ochraňující náboženství (hoguk pulgio), ale buddhistická církev se během Korjō zdiskreditovala, lpěla na majetku a mniši porušovali své zákony. Toto bylo kritizováno a přispělo k formování nové společenské vrstvy neokonfuciánských učenců z nižší aristokracie.

Již v době před mongolskou nadvládou pronikaly do Korja prvky sōnového buddhismu, ale první korejský sōnový mistr Po'u se seznámil s sōnovou školou Lin-t'i právě v Jüanu. Možnost studovat sōn využil také mnich Hjegün, který po návratu z Jüanu založil sōnovou sektu Čogje. Zde je třeba podotknout, že by se tato nauka šířila i bez mongolského prvku v Číně, ale snaha Jüanu o kulturní výměnu, a tedy zlepšení podmínek pro vyjíždějící, tento proces urychlila.

V období mongolské nadvlády se do Koreje dostává poprvé tibetský buddhismus, také označovaný jako lamaismus. Buddhističtí mniši se s ním mohli setkat během svého pobytu v Ta-tu, ale tibetští lámové mohli v rámci Jüanu snadno cestovat do Korja. Tantrické rituály byly pravidelně vykonávány u dvora a jeho prvky můžeme dodnes nalézt na uměleckých artefaktech, jako jsou například chrámové zvony, nicméně u korejské veřejnosti lamaismus širší odezvy nenašel.

Cestami korejských učenců do Jüanu se do Korja dostal také neokonfucianismus, který vyznávali kritici poměrů v Korju. Někteří z nich úspěšně složili úřednické zkoušky v Jüanu a zde je čekala slibná kariéra, jako v případě I Saka, jelikož byli u Mongolů na vyšším společenském žebříčku, nežli Číňané.

Opět nelze říci, že bez prostřednictví Jüanu by se neokonfucianismus do Korja nedostal, ale Jüan poskytoval výborné podmínky pro vzájemné setkávání učenců z obou zemí. Zde také král Čchungšōn, který v Ta-tu pobýval častěji nežli v Korju, nechal založit *Mangwōntang*, Pavilon deseti tisíců knih, který se stal intelektuálním fórem pro velké učence z Jüanu i Korja. Bujantu-chán, který se

během vlády věnoval podpoře vzdělanosti a kultury, věnoval Pavilonu tisíce knih. Neokonfucianismus byl pak vyučován na akademii Kukčagam v Korju. Od poloviny 70. let 13. století bylo také možné studovat v Korju mongolštinu.

Pro zvýšení národní identity, která trpěla nájezdy nomádských kmenů a mongolskou nadvládou, byla sestavena neoficiální kronika Samguk jusa buddhistickým mnichem Irjōnem. Dalším důležitým dílem této doby je veršovaná Historie Koreje a Číny. Z důvodu mongolských nájezdů byla znovu vytvořena Tripitaka Koreana, soubor buddhistických textů, jehož původní protikitanská verze byla Mongoly spálena. Z Jüanu bylo dovezeno kaligrafické umění čínského kaligrafa Čao Meng-fua a bylo dále rozvíjeno v Korju.

Mongolský dvůr si potrpěl na zábavu již od Čingischána a kladl na ni velký důraz. Za mongolské nadvlády si dvůr oblíbil rozličné druhy zábavy a ke dvoru přijížděli vystupovat nadaní tanečníci a tanečnice v nebývalém počtu.

Dovoz bavlny z Jüanu, který ji získal z arabských zemí, změnil způsob odívání v Korju. Bavlna se zde začala v druhé polovině 14. století pěstovat a její množství stačilo na ošacení obyvatelstva. Také byl vydán zákon nosit mongolský oděv a styl účesu. Mongolský oděv i účes byly údajně velmi oblíbeny, což dosvědčuje fakt, že ještě před oficiálním nařízením krále U v době neshod s Mingy se k nim vrátit toto Korejci sami učinili.

V oblasti vědy získalo Korju z Jüanu techniku výroby střelného prachu, kterou vymysleli Číňané, ovšem Mongolové vynalezli již předtím důmyslné střelné zbraně a děla. V Korju se tyto zbraně začaly vyrábět také a pomohly mu v bojích proti japonským pirátům. Také byla Korju představena teorie matematiky a astronomie z islámských zemí prostřednictvím Jüanu.

Úpadkem Jüanu od 40. let 14. století a politikou krále Kongmina se v Korju vyprofilovala výrazná vrstva generálů původně pro jüanskou potřebu, ale osvědčila se i v Korju proti Rudým turbanům, pro eliminaci promongolské frakce u dvora a proti japonským pirátům. Generálové se prosadili v koalici s I In-minovou frakcí, která dosadila na trůn nezletilého krále U, a zbavili se radikálních neokonfuciánských učenců. Nástup generála I Sōng-gjeho na trůn a založení nové dynastie I, která přísně vyznávala konfuciánství, znamenalo definitivní konec dynastie Wang.

Korjō mělo mezi podrobenými národy mongolskou říši podobně jako Ujguři privilegované postavení a k jeho přičlenění k říši nikdy nedošlo. Král, byť

„vychovávaný“ v Jüanu a naslouchající své mongolské choti, byl sice oslaben, ale pořád to byl korejský král, neexistoval žádný mongolský místodržící, který by v jedné osobě plnil roli mongolského guvernéra v Korju.

Nabízí se tedy otázka, proč Kublajchán nepřičlenil Korjō zcela a nevládl mu přímo? Možných důvodů může být dle mého názoru několik. Zaprvé, v době kapitulace Korja již Kublajchán vládl mocné říši, která sahala od Černého až po Východní moře. Mongolové, kterých bylo okolo jednoho milionu, se museli rozprostřít, aby zajistili administrativu a kontrolu ve své velké zemi. Po dobytí sungské Číny na každého Mongola připadalo zhruba padesát Číňanů. Je tedy jasné, že bylo třeba ve správě maximálně využít loajální podrobené národy, bez ohledu na konvence, jakými v daných zemích mohl být například původ, příbuznost, společenské postavení nebo náboženství. Pro Mongoly to v tomto ohledu neznamenovalo velkou změnu, ač se jejich způsob života od Čingischánových dob změnil v usedlý. Jejich zákony umožňovaly jakékoli vyznání a aristokracii zrušil již Čingischán, aby mohl odstupňovat postavení jedinců v závislosti na jejich schopnostech a loajalitě vůči velkému chánovi, bez ohledu na případnou příbuznost.

Je tedy možné, že na úplné přičlenění Korja prostě neměli Mongolové lidský potenciál, což podporuje fakt, že Kublajchán povolal své mongolské úředníky, spravující dobytá severní území Korja během mongolských vpádů, pár let po kapitulaci Korja zpět do Jüanu a v zemi zůstávalo jen nezbytné množství úředníků v Sekretariátu pro výpravy na východ a správci komanderií. Kublajchán se v tomto ohledu spolehl na vliv mongolských princezen a jejich doprovod. Tento fakt je také podpořen snahou Jüanu podmanit si Japonsko, které bylo cílem jeho výbojů v severovýchodní Asii, tudíž uvolnění úředníků z Korja mohlo sloužit k naplnění tohoto vyššího cíle.

Zadruhé, již od Čingischánových vpádů byla dobyvatelská politika nastavena na formální projevy loajality podrobených národů velkému chánovi a posílání pravidelného tributu, nikoli na faktickém včlenění do mongolské administrativy, která ve smyslu jednotného státního útvaru neexistovala, neboť Mongolové byli národem kočovným a jejich život se z valné části uskutečňoval na koňském hřbetě. Později se stal mongolský život usedlejší a dobytí následovala správa zemí, kdy byl sesazen vladař a dosazení mongolští místodržící. Pokud však země spolupracovaly, mohly si většinu aspektů své administrativy i kultury

ponechat. Přestože v celé říši platil mongolský zákoník, existovala nařízení, která prosazovaná nebyla, jako například zavedení jednotné měny chánem Möngkem.

Zatřetí, Kublajchán si byl vědom precedentu Číny ve vztahu *sadädžuüi* a mohl se pokusit toto postavení převzít. Nechal Korju větší autonomii, a pokud země uznávala velkého chána jako vládce, posílala tribut a politicky spolupracovala s Jüanem, neměl důvod vynakládat úsilí takový vztah změnit. Kublajchán neuznával vysoké postavení konfuciánských učenců, nastavené v Číně. Věděl však, že komunikaci s Korjem povede na úrovni klasicky vzdělaných úředníků, a tak zde úmyslně předkládal *sadädžuüi* jako formu spolupráce, kterou Korejci znali a která měla být oboustranně prospěšná, tedy respekt a poslušnost „staršímu bratrovi“ Jüanu a ochrana „mladšího bratra“ Korja. Je ovšem otázkou, nakolik věřili konfuciáni Korja v mongolský mandát Nebes, jsoucí pro ně v rukách „barbarů.“

Korejci měli podobně jako turkické kmeny, zejména Ujguři, v rámci mongolské říše privilegované postavení, které bylo stvrzováno sňatky s Mongoly. V případě Ujgurů vyplývalo toto postavení ještě z dob Čingischána, kdy se tyto kmeny vzdaly velkému chánovi bez boje, uznávající tak jeho nadřazené postavení. Ujguři zastávali před Kublajchánem i za jeho vlády významné pozice jako jeho poradci, učitelé princů, překladatelé a vojenští velitelé. Také byli znalí čínského prostředí a kultury, a tak byli zprostředkovateli mezi Mongoly a Číňany.

Důvod, proč měli také Korejci privilegované postavení, lze pouze domýšlet. V první polovině 13. století odmítli mongolskou nadvládu a odpor obyvatelstva byl pro Mongoly nečekaně tuhý. Útěk dvora na ostrov Kanghai byl pro hrdé mongolské válečníky nepředstavitelný, ale protože byl iniciován vojenským režimem a král Kodžong se po jeho svržení Mongolům vzdal, Mongolové krále nepotrestali a spokojili se s jeho synem u jejich dvora. Důvod privilegovaného postavení Korja je tedy pravděpodobně svázán částečně s tímto faktem a částečně s výše uvedenými důvody faktického nevčlenění Korja do mongolské říše.

Zásahy Jüanu do vnitřní politiky Korja sice více či méně změnily aspekty života všech vrstev obyvatel, ale změny nebyly takové, aby po konci mongolské nadvlády nebylo zase možno přejít k předchozímu stavu, jak tomu bylo také v Číně.

Pokusím-li se porovnat prameny, ze kterých jsem čerpala, lze si povšimnout několika tendencí, které se mi v zásadě zdají logické a nepřekvapivé. První je postoj korejských pramenů k problematice, které většinou pohlíží na mongolskou nadvládu z hlediska negativních vlivů a snaží se vyzdvihovat korejské hrdinství během vpádů. Zde se však najdou i autoři, kteří toto období popisují střízlivě a snaží se o objektivnost.

Posoudit mongolskou nadvládu v Koreji z více úhlů pohledu se pokouší západní prameny, které navíc také mnohdy užitečně předkládají srovnání s jinými obdobími nebo zeměmi. Mongolské prameny, podobně jako korejské, oslavují svůj národ a jeho oprávnění vládnout světu. Toto zhodnocení je však hrubé, neboť přístupy jednotlivých autorů se mohou různit bez ohledu na národnost a množství zdrojů, ze kterých tato práce vychází, není vyčerpávající.

Pokud bych tedy měla shrnout nejpodstatnější vlivy mongolské nadvlády na společnost Korja, lze zjednodušeně říci, že vyšší společenské vrstvy mongolskou nadvládou spíše profitovaly, protože se jim otevřel svět nových možností, ať už se jednalo o kariérní úředníky, učence či rody sňatkově spřízněné s Jüanem, ale také někteří níže postavení, jako obchodníci nebo některé konkubíny a eunuši poslaní do Jüanu. Lidé z nižších vrstev, jako rolníci a řemeslníci, však zažívali krušné chvíle pod dvojím jhem – mongolského vládce a vlastní země. Byli zdrojem mnohdy přehnaného materiálního i lidského tributu.

Během sta let mongolské nadvlády došlo k potlačení korejské národní identity, politické dezintegraci a zvýšenému vykořisťování rolníků. Obchodníkům, některým úředníkům nebo mnichům se otevřely profesní možnosti a Korjō bylo seznámeno s novými výrobky, vědeckými vynálezy a teoriemi a novou kulturou, přicházející z Číny, západní a střední Asie až Evropy. S platností mongolského zákoníku byla společnost Korja otevřena svobodě náboženství a mongolské trestní právo bylo mírnější nežli to převzaté z Číny. Jako za každé nadvlády, i zde se ukázala přizpůsobivost některých společenských vrstev za účelem profitovat z dané situace.

Způsob mongolské nadvlády však nebyl takový, aby poměry v Korju nějak výrazně a dlouhodobě změnil. Po největší říši všech dob nezbylo v Korju příliš mnoho. Kromě některých tvarů korejské abecedy, inspirovaných kvadrátním mongolským písmem 'Pchags-pa, je to pouze pár slov týkajících se chovu koní či sokolů a údajně i dialog na ostrově Čedžudo.

Použité zdroje a literatura

- 1) *International Journal of Korean History*. Vol. 3. Lee, Jin-han at al. The Politics and Society in the Late Koryŏ Period. Seoul: Center for Korean History, Institute for Korean Culture, 2002. ISSN 1598-2041.
- 2) *Korjŏsa (2)*. Přeložili Ri Man-kju a Ri Ö-söp. Pchŏngjang: Nakladatelství Čonghap inswä kongdžang, 1963.
- 3) *Hanguk mindžok munhwa täbäkkwasadžŏn*. I Hjŏn-čä. Sŏng Nam-si: Hanguk čöngsin munhwa jönguwŏn, 1991.
- 4) *Tajná kronika Mongolů*. Přeložil Pavel Poucha. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2011. ISBN 978-80-7422-102-6.
- 5) *The Cambridge History of China, Volume 6: Alien Regimes and Border States, 710–1368*. [online]. 2013 [cit. 2013-04-15]. Edited by Twitchett, Denis C. and Faibankm John, K. United Kingdom: Cambridge University Press, 2008. Dostupné z WWW: <<http://www.history.univ.kiev.ua/download/Library-KNU-History/Cambridge%20History/Cambridge%20History%20Of%20China/Cambridge%20History%20of%20China%2006.pdf>>.
- 6) BREUKER, Remco, E. *Establishing a pluralist society in medieval Korea, 918-1170 : history, ideology, and identity in the Koryŏ dynasty*. Leiden: J. E. Brill, 2010. ISBN 978-90-04-18325-4.
- 7) BREUKER, Remco E. *Korea in the Middle: Korean Studies and Area Studies: Essays in Honour of Boudewijn Walraven*. Edited by Remco E. Breuker. Leiden: CNWS Publications, Universiteit Leiden, 2007. 380 s. ISBN 978-90-5789-153-3.
- 8) *China, Korea and Japan* [online]. 2013 [cit. 2013-06-06]. Mongols and Zuan China. Dostupné z <<http://www.san.beck.org/3-6-Mongols.html>>.
- 9) *Chinatown Connection* [online]. 2013 [cit. 2013-06-16]. Yuan Dynasty. Dostupné z <<http://www.chinatownconnection.com/yuan-dynasty.htm>>.
- 10) *Cultural China* [online]. 2013 [cit. 2013-05-01]. Nayan's Rebellion. Dostupné z WWW: <<http://history.culturalchina.com/en/46H7949H12791.html>>.

- 11) ECKERT, Carter et al. *Dějiny Koreje*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2009. ISBN: 978-80-7106-580-7.
- 12) GEORGIEVA-RUSS, Nelly. *Academy of Korean Studies*. [online]. 2013 [cit. 2013-06-07]. Esoteric Buddhist Ritual Objects of the Koryŏ Dynasty (936 – 1392): Vajra Scepters and Vajra Bells. Dostupné z WWW: <http://congress.aks.ac.kr/korean/files/2_1358319390.pdf>.
- 13) GRAYSON, J. H. *Korea a Religious History*. New York: Oxford University Press, 1989. ISBN 0-19-826186-1.
- 14) HAN, Young Woo. *A Review of Korean History, Vol. 1 Ancient Goryeo Era*. Translated by Hahm Chaibong. Republic of Korea: Kyongsaewon Publishing Company, 2010. ISBN 978-89-8341-091-7.
- 15) HATADA, Takashi. *A History of Korea*. Translated and edited by Warren W. Smith, Jr. and Benjamin H. Hazard. Santa Barbara: American Bibliographical Center – Clio Press, 1974. ISBN 87436-065-X.
- 16) HENTHORN, William E. *A History of Korea*. New York: The Free Press, 1971.
- 17) HENTHORN, William E. [online]. 2013 [cit. 2013-06-08] *Korea: The Mongol Invasions*. Leiden: J. E. Brill, 1963. ISBN 9780395450239. Dostupné z WWW: <<http://archive.org/details/koreamongolinvas00hent>>.
- 18) HŘIBOVÁ, Martina. [online]. 2013 [cit. 2013-06-16] *Stručný přehled mongolského odívání*. Dostupné z WWW: <http://www.kostym.cz/Cesky/4_Odivani/mongolove.pdf>.
- 19) HULBERT, Homer B. *Hulbert's History of Korea*. Volume 1. Edited by Clarence Norwood Weems. USA: Hillary House Publishers Ltd., 1962.
- 20) I Kae-sŏk et al. *13~14 segi koryŏ-monggol kwangye t'amgu. Studies on Goryeo-Mongol relations in the 13th~14th centuries*. 1. vydání. Sŏul: Tongbugayŏksajaedan, 2011. ISBN 978-89-6187-238-6.
- 21) KANG, Jae-eun [online]. 2013 [cit. 2013-06-11] *The Land of Scholars: Two Thousand Years of Korean Confucianism*. Translated by Suzanne Lee. Korea: Hangilsa Publishing Co., Ltd., 2006. ISBN 1-931907-30-7. Dostupné z WWW: <<http://books.google.cz/books?id=iB8R0oEH3kEC&printsec=frontcover#v=onepage&q&f=false>>.

- 22) LEDYARD, Gari: *The International Linguistic Background of the Correct Sounds for the Instruction of the People*. Honolulu: University of Hawai'i Press, 1997.
- 23) LEE, Kenneth B. *Korea and East Asia: The Story of a Phoenix*. Westport: Praeger Publishers, 1997. ISBN 0-275-95823-X.
- 24) LEE, Peter H. *Sourcebook of Korean Civilization*: edited by Peter H. Lee et al. Volume 1. New York: Columbia University Press, 1993. ISBN 0-231-07912-5.
- 25) *Neitchŭ Hangukhak*. [online]. 2013 [cit. 2013-05-10]. History and People. Dostupné z WWW: <<http://koreandb.nate.com/history/people/detail?sn=14798>>.
- 26) RADIO KOREA NATIONAL, KBS. *The History of Korea*. Seoul: National Institut for International Education Development, Ministry of Korea, 1995. ISBN 89-86625-00-8-03910.
- 27) SCHURMANN, Herbert, F. *Economic Structure of the Yüan Dynasty*. Překlad kapitol 93 a 94 z Yüan Shih. Cambridge: Harvard University Press, 1967.
- 28) SIMONS, G. *Korea: The Search for Sovereignty*. Chatham, Kent: Mackays of Chatham, PLC., 1995. ISBN 0-333-63077-7.
- 29) *Topics in Korean History* [online]. 2013 [cit. 2013-06-16]. Ancient Korea to the 20th Century. Dostupné z WWW: <<http://www.topicsinkoreanhistory.com>>.
- 30) WANNE, Joe J. *Traditional Korea a Cultural History*. Seoul: Chung'ang Univesity Press, 1972. International Research Series No. 3.
- 31) WEATHERFORD, Jack. *Čingischán a utváření moderního světa*. Přel. Petruška Šustrová. Praha: Nakladatelství BB/art s.r.o., 2004. ISBN 80-7341-776-6.
- 32) ZHAO, George Qinghzi *Marriage as Political Strategy and Cultural Expression: Mongolian Royal Marriages from World Empire to Yuan Dynasty*. New York: Peter Lang Publishing, Inc., 2008. ISBN 978-1-4331-0275-2. Dostupné z WWW: <http://books.google.cz/books?id=XnIIbzweN7IC&pg=PA200&lpg=PA200&dq=darughachi,+Goryeo&source=bl&ots=1FHooMc6_s&sig=rU7qspQeSzkJ8BGYIJGmBu3A37o&hl=>

en&sa=X&ei=fkmzUbaEKdT34QsJm4CoDg&ved=0CE4Q6AEwBg#v=onepage&q=darughachi%2C%20Goryeo&f=false>.

33) Wikipedie anglická (<http://en.wikipedia.org>)

34) Wikipedie korejská (<http://ko.wikipedia.org>)

35) Wikipedie česká (<http://cs.wikipedia.org>)

36) Wikipedie ruská (<http://ru.wikipedia.org>)

Seznam příloh

- Panovníci pozdního Korja v letech 1213 – 1398
- Královská rodina mongolské říše
- Velcí chánové mongolské říše a císaři dynastie Jüan
- Mongolská říše v letech 1200 – 1300
- První a druhá mongolsko-korejská invaze Japonska
- Rozmístění vojska Korja kolem roku 1360 při nájezdu Rudých turbanů
- Velký chán Kublaj a král Kongmin
- Části tradičního mongolského oděvu v době dynastie Jüan

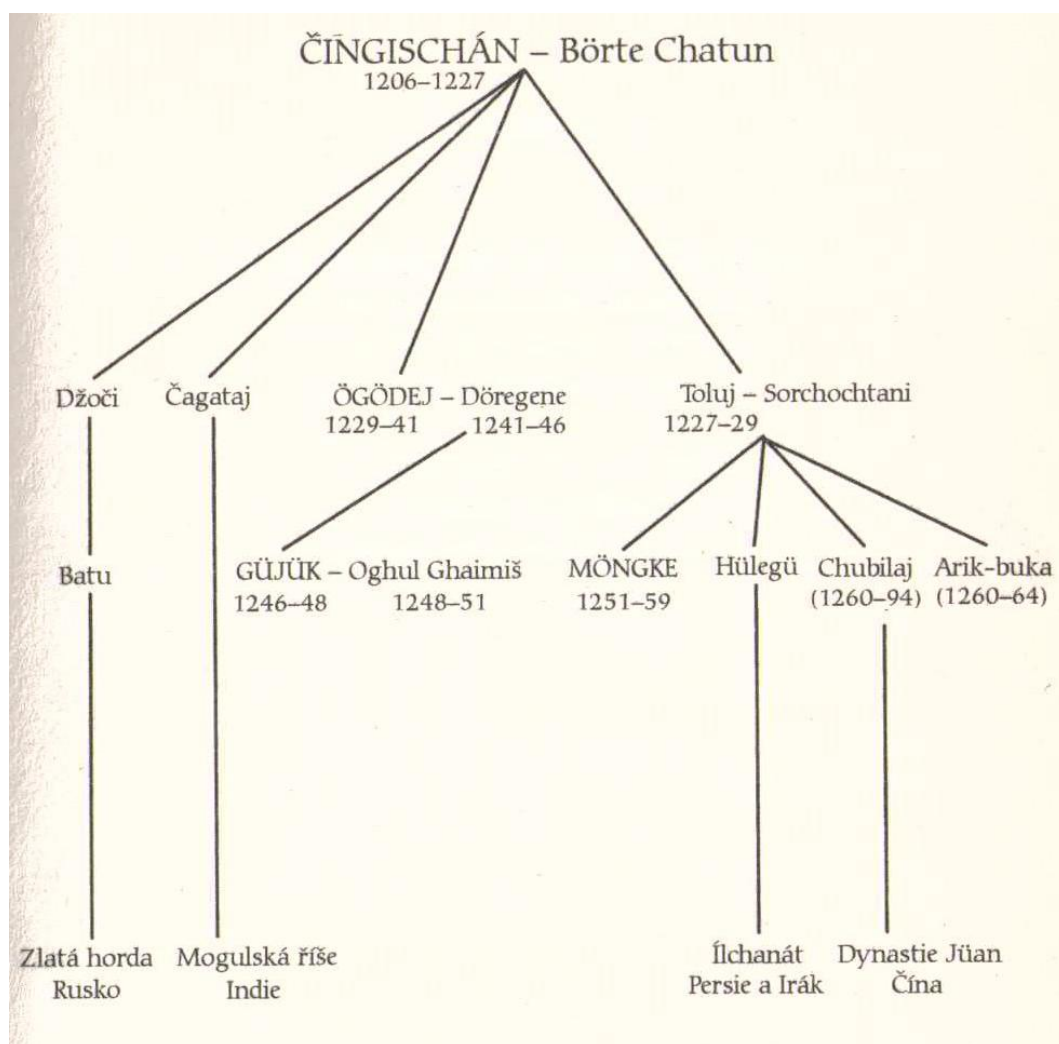
Příloha

Panovníci pozdního Korja v letech 1213 – 1398

Kodžong	고종, 高宗	vl. 1213–1259
Wöndžong	원종, 元宗	vl. 1259–1274
Čchungnjöl	충렬, 忠烈	vl. 1274–1308
Čchungsön	충선, 忠宣	vl. 1308–1313
Čchungsuk	충숙, 忠肅	vl. 1313–1330 a 1332–1339
Čchunghje	충혜, 忠惠	vl. 1330–1332 a 1339–1344
Čchungmok	충목, 忠穆	vl. 1344–1348
Čchungdžöng	충종, 忠定	vl. 1348–1351
Kongmin	공민, 恭愍	vl. 1351–1374
U	우, 禔	vl. 1374–1388
Čang	장, 昌	vl. 1388–1389
Kongjang	공양, 恭讓	vl. 1389–1392

Zdroj: <http://en.wikipedia.org> [online]. [cit. 2013-06-16].

Královská rodina mongolské říše:

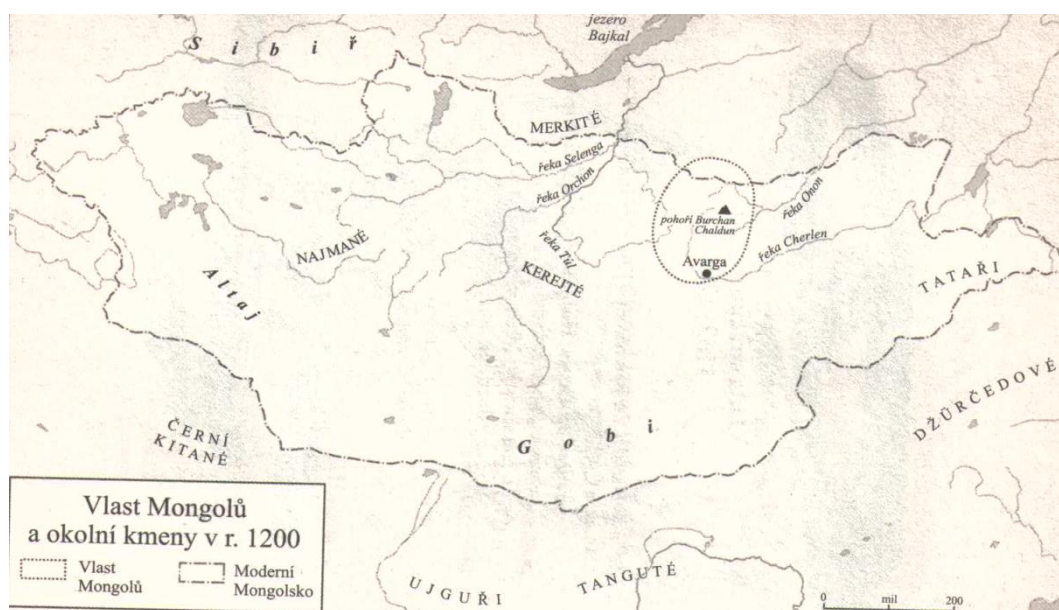
Zdroj: Weatherford, 2006, s. 9

Velcí chánové mongolské říše a císaři dynastie Jüan

Kublaj	Ši-cu, 世祖	vl. 1260 – 1294
Temür Öldžejtü	Čcheng-cung, 成宗	vl. 1294 – 1307
Chajsan Külüg	Wu-cung, 武宗	vl. 1307 – 1311
Ajurbarwada Bujantu	Žen-cung, 仁宗	vl. 1311 – 1320
Šidebala Gegeen	Jing-cung, 英宗	vl. 1320 – 1323
Jesün Temür	Ťin-cung, 晉宗	vl. 1323 – 1328
Ragibag	bez posmrtného titulu	vl. 1328
Tug Temür	Wen-cung, 文宗	vl. 1328 – 1329 a 1329 – 1332
Chošila	Min-cung, 明宗	vl. 1329
Rinčinbal	Ning-cung, 寧宗	vl. 1332
Togon Temür	Chuej-cung, 惠宗	vl. 1333 – 1370

Zdroj: <http://cs.wikipedia.org> [online]. [cit. 2013-06-16].

Mongolská říše v letech 1200 – 1300 (Zdroj: Weatherford, 2006, s. 40, 122 a 240)

První a druhá mongolsko-korejská invaze Japonska

Zdroje: <http://www.topicsinkoreanhistory.com> [online]. [cit. 2013-06-16].

Rozmístění vojska Korja kolem roku 1360 při nájedzu Rudých turbanů

Zdroj: <http://topicsinkoreanhistory.files.wordpress.com> [online]. [cit. 2013-06-16].

Velký chán Kublaj a král Kongmin

Zdroje: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Kublaj> [online]. [cit. 2013-06-16] a
http://en.wikipedia.org/wiki/File:King_Kongmin_of_Koryo.jpg [online]. [cit. 2013-06-16]

Části tradičního mongolského oděvu v době dynastie Jüan

Zdroje: <http://www.chinatownconnection.com/yuan-dynasty.htm> [online]. [cit. 2013-06-16] a
http://www.kostym.cz/Cesky/4_Odivani/mongolove.pdf [online]. [cit. 2013-06-16].